

Prezident İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib

Müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, dünyaşöhrətli siyasi xadim, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin vəfatından 20 il ötür.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dekabrın 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib.

Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərin məzarı önünə əklil qoydu.

Azərbaycanın Dövlət Himni səsləndirildi. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev Ulu Öndərin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsini ehtiramla andı, məzarı üzərinə gül dəstələri qoydu.

Tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin də xatirələri yad edildi, məzarları üstünə gül dəstələri düzüldü.

Azərbaycanın ən yeni tarixinin bütöv bir dövrü Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Müstəqilliyimizin dönməz xarakter alması, milli şüurun dirçəlişi, iqtisadiyyatın inkişafı, ordu quruculuğu bu döv-

rün əsas mahiyyətini təşkil edir. Ümummilli Liderin Azərbaycana bəxş etdiklərini tarix boyunca ondan əvvəl heç kim bacarmayıb. Məhz bu dahi şəxsiyyət ölkəmizdə qüdrətli ordu yaratdı, iqtisadiyyatı dirçəltədi, Azərbaycanın müasir tarixində misilsiz işlərə imza atdı.

Xalqımız Ulu Öndərin xilaskarlıq və quruculuq missiyasını unutmur və heç vaxt unutmayacaq. Ötən əsrin 90-cı illərində çox ağır, böhranlı vəziyyətə düşər olmuş Azərbaycan xalqı xilasına, bugünkü tərəqqisinə görə özünü Heydər Əliyevə borclu sayır. Hər il dekabrın 12-də və mayın 10-da Fəxri xiyabanda yaşanan böyük izdiham Ulu Öndərin xatirəsinə əbədi ehtiramdan xəbər verir. Azərbaycan xalqı Heydər Əliyev ideologiyasına da, ideallarına da sadıqdır. Bunun davam etdirilməsi sosial çağırışıdır. Məhz bu çağırışa cavab olaraq Prezident İlham Əliyevin 2022-ci il 29 sentyabr tarixli Sərəncamına əsasən Ulu Öndərin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə 2023-cü il ölkəmizdə "Heydər Əliyev ili" elan edildi.

Sərəncamda da qeyd olunduğu kimi, Heydər Əliyev dönəmi Azərbaycan tarixinin, mədəniyyətinin, elminin, təhsilinin qızıl dövrünə çevrildi. Bu gün Azərbaycan

Ümummilli Liderin müəyyənləşdirdiyi yolla inamla irəliləyir. Xalqımız Ulu Öndərin layiqli davamçısı, Prezident, Silahlı Qüvvələrimizin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə inanır və onu dəstəkləyir. Bu inam və dəstəyin, həmrəyliyin ən bariz nümunəsi 44 günlük Vətən müharibəsində qazanan Zəfər, bu gün isə Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə aparılan möhtəşəm bərpa və quruculuq işləridir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ən böyük arzusu Qarabağın düşmən tapdağından azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpası idi. Ulu Öndərin illər öncə böyük uzaqqörənliklə dediyi bu sözlər yada düşür: "Qarabağ məsələsini həll edəcəyik. Zaman lazımdır, vaxt lazımdır. Azərbaycan torpaqları heç vaxt onun əlindən gedə bilməz. Bizim işğal olunmuş torpaqlarımız mütləq qaytarılacaqdır. Nəyin bahasına olursun".

Dahi şəxsiyyətin bu arzusunun və vəsiyyətini onun layiqli davamçısı, Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrimizin Müzəffər Ali Baş Komandanı, qüdrətli sərkərdə İlham Əliyev yerinə yetirdi, ölkəmizin ərazi bütövlüyü hərbi-siyasi yolla bərpa olundu. Üçrəngli Bayrağımız yenidən bütövləşən Vətən torpağında qürurla dalğalanmağa başladı.

İşğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur hazırda yenidən qurulur, ərazilər minalardan təmizlənir, sürətlə genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri aparılır. Dövlətimizin başçısı, qalib sərkərdə İlham Əliyev böyük və müdrik xalqımıza bu il sentyabrın 19-da növbəti Qələbənin sevincini yaşatdı. Dövlət Bayrağımızı əzəli və əbədi torpaqlarımızda - Xankəndidə, Xocalıda, Xocavənddə, Ağdərədə, Əsgəranda ucaltmaqla xalqımızın arzularını çin etdi. Müstəqil Azərbaycanın suverenliyi tam bərpa olundu.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev bu gün cismən aramızda olmasa da, onun parlaq ideyaları Azərbaycanın inkişaf yolunu işıqlandırmaqdadır. Ulu Öndərin yolu əzmlə davam etdirilir və ölkəmizi inamla irəli aparır. Bu gün ölkəmizin milli maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edən Prezident İlham Əliyev uzaqqörən və titanik fəaliyyəti ilə Azərbaycanı dünya miqyasında, o cümlədən Türk dünyasında və bölgədə qüdrətli dövlətə, söz və nüfuz sahibinə, etibarlı tərəfdaşa çevirib.

Əminliklə söyləmək olar ki, Azərbaycan var olduqca Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyaları yaşayacaq və daha da inkişaf etdiriləcək.

Azərbaycan-Özbəkistan elmi

AMEA prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin başçılıq etdiyi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti dekabrın 11-13-də Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərinə səfər edib.

Nümayəndə heyətində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının sektor müdiri Fuad Axundov, Azərbaycan Respublika-

sı Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ülkər Səttarova, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rəvan Həsənov, Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin İdarə Heyətinin üzvü Gülşən Paşayeva və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdiri Ağahüseyn Şükürov təmsil olunublar.

Türk xalqlarının müstəqilliyinə hədəflənmiş hərəkatın əks-sədası

Azərbaycan nümayəndə heyəti dekabrın 11-12-də Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərində "Cədidlik: milli kimlik, müstəqillik və dövlətçilik ideyaları" mövzusunda keçirilmiş beynəlxalq konfransda iştirak edib.

Daşkənd şəhər Konqres Mərkəzində keçirilən tədbirin təntənəli açılış mərasimində əvvəlcə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevın konfrans iştirakçılarına müraciəti səslənib. Sonra Özbəkistan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Saida Mirziyoyeva çıxış edib.

Özbəkistanda cədidçilik hərəkatına həsr olunmuş videorolik nümayiş olunduqdan sonra Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi Kubanışbek Omualiyev və Miçiqaq Dövlət Universitetinin fəxri doktoru, cavidsünas alim Temur Xocaoğlu çıxış ediblər.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli üzərində Azərbaycanın xəritəsi və "Dəmir yumruq"un təsviri əks olunan xatirə hədiyyəsini Özbəkistan Respublikası Preziden-

tinin köməkçisi Saida Mirziyoyeva-ya təqdim edib.

Ölkəmizin nümayəndə heyəti adından tədbir iştirakçılarına salamlayan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli "Cədidlik və cədidlər: maarifçilikdən milli istiqlala" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Qardaş Özbəkistanda keçirilən beynəlxalq elmi konfransın yeniləşmə proseslərinin tarixi gedişatını, şanlı ənənələrini daha dərinləndirən öyrənməklə bərabər, həm də dünya təcrübəsini də araşdırıb təhlil etməyə imkan yaratdığını qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli müstəqil dövlətçilik ideallarının, milli dövlətçilik ideologiyasının formalaşması və inkişaf etdirilməsi baxımından cədidlik mövzusunun zəngin material verdiyini diqqətə çatdırıb.

Azərbaycanda cədidlik - yeniləşmə hərəkatının XIX əsrin ortalarından başladığını bildiren AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, XIX əsrin sonlarında İsmayıl bəy Qaspralının "Dildə, fikirdə və işdə birlik" ideyası Cədidçilik hərəkatının epigrafı kimi səslənmiş, Türkünstanda isə Cədidçilik hərəkatının inkişafında özbək maarifçilərinin böyük xidmətləri ol-

muşdur ki, cədidçilik zaman-zaman Özbəkistanda vətənpərvərlik və milli azadlıq hərəkatı səviyyəsinə yüksəlmişdir. Beləliklə, müstəqil Özbəkistan Respublikası son yüz il ərzində çətin şəraitdə mövcudluğunu qoruyaraq inkişaf edən cədidçilik: maarifçilik və milli istiqlalçılıq idealları əsasında qurulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti

Şavkat Mirziyoyevın nümayiş etdikləri böyük dostluq və əməkdaşlığın ölkələrimiz arasında çoxəsrlik əlaqələrin daha yüksək səviyyəyə qaldırılmasına meydan açdığını xüsusilə vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli qardaş Özbəkistanın Vətən müharibəsindən sonra Füzuli şəhərində nümunəvi məktəb kompleksi inşa etməsini liderlərimiz və xalqlarımız arasındakı həmrəyliyin və birliyin əhəmiyyətli hadisələri ki-

mi yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırıb.

Açılış mərasimindən sonra konfrans öz işini bölmələrdə davam etdirib.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri müzakirələrdə yaxından iştirak ediblər. Həmçinin AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun əməkdaşı, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Faiq Ələkbərovun "İsmayıl bəy Qaspralının cədidçilik və "dildə, fikirdə və əməldə birlik" fəlsəfəsi" mövzusunda məruzəsi də maraqla qarşılanıb.

"Cədidlər: milli kimlik, müstəqillik və dövlətçilik ideyaları" mövzusunda keçirilən beynəlxalq elmi konfransda ümumilikdə 60-dan çox məruzə dinlənilib.

Tədbirdə özbək araşdırmaçıları ilə yanaşı Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Yaponiya, ABŞ-dan gəlmiş nüfuzlu alim və tədqiqatçılar iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, akademik İsa Həbibbəyli Özbəkistan televiziya kanallarına müsahibə verib. Beynəlxalq tədbirdə Azərbaycan nümayəndələrinin iştirakı qardaş ölkə mediası tərəfindən geniş işıqlandırılıb.

Əlaqələri yeni inkişaf mərhələsində

nümayəndə heyətinin Özbəkistan Respublikasına səfəri

Daşkənd şəhərində Ulu Öndərin büstünü ziyarət

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli 12 dekabr Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anım günündə Daşkənd şəhərindəki Heydər Əliyev park meydanında Ulu Öndərin büstünü ziyarət edib, xatirəsini anıb.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi ilə tanışlıq

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Özbəkistana səfəri çərçivəsində Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzini ziyarət edib.

Öncə Akademik İsa Həbibbəyli Ümummilli Lider Heydər Əliyevin mərkəzin qarşısında ucaldılmış büstü önünə tər gül dəstələri qoyub.

Sonra Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Samir Abbasov AMEA prezidentini mərkəzin

kəzin fəaliyyəti ilə tanış edib, Azərbaycan-Özbəkistan dostluğu, mədəniyyət, humanitar sahədə əməkdaşlığın inkişafında mərkəzin rolu və görülən işlər haqqında geniş məlumat verib. Akademik İsa Həbibbəyli mərkəzin fəaliyyətinə həsr olunmuş stend və guşələr, eləcə də muzeydə sərgilənən eksponatlarla tanış olub.

Daha sonra Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin dəstəyi ilə Özbəkistan Şərqsünaslıq İnstitutunda yeni yaradılmış Azərbaycan dili və ədəbiyyatı Mərkəzinə baxış keçirilib.

Özbəkistan Elmlər Akademiyasının 80 illiyinə həsr olunmuş yubiley tədbirləri

Daşkənd şəhərində Özbəkistan Elmlər Akademiyasının 80 illiyinə həsr olunmuş yubiley tədbirləri keçirilib.

Yubiley tədbirlərinin tənənəli açılış mərasimində əvvəlcə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevın təbrik məktubu oxunub.

Sonra Özbəkistan Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik Behzod Yuldaşev giriş sözü ilə çıxış edib.

Açılış mərasimində AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli çıxış edərək Azərbaycan və Özbəkistan arasında bütün sahələrdə olduğu kimi elm sahəsində də əlaqələrin daim inkişaf etdiyini bildirib. Ölkələrimizin Elmlər akademiyalarının qarşılıqlı elmi əlaqələrindən danışan akademik İsa Həbibbəyli son illərdə elm-mədəni əməkdaşlığın bütün istiqamətlərdə yüksək tempə inkişaf etdirildiyini qeyd edib. Təkcə Azərbaycanla Özbəkistan deyil, ümumiyyətlə Türk dünyasının bütün ölkələrinin elmi qurumları arasında əlaqələrin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu xüsusi vurğulayıb və özbəkistanlı həmkarlarını təbrik edib.

Açılış mərasimində həmçinin Türkiyə, Qazaxıstan, Monqolustan, Çin, Qırğızıstan, Tacikistan, Rusiya, Belarus, Tatarıstan Elmlər akademiyalarının prezidentləri və vitse-prezidentləri çıxış ediblər.

Tədbirdə Özbəkistan EA-nın 80 illik tarixi yolundan bəhs edən sənədli film nümayiş etdirilib.

Açılış mərasimindən sonra Özbəkistan incəsənət ustalarının konserti olub.

Yubiley tədbirləri bölmə iclasları ilə davam etdirilib.

Beynəlxalq konfransın ikinci günü AMEA-nın prezidenti İsa Həbibbəyli "Azərbaycan-Özbəkistan əlaqələri: ənənə və müasirlik" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Məruzədə Azərbaycan-Özbəkistan elmi əlaqələrinin tarixinə nəzər salınıb, müasir mərhələdə inkişaf perspektivləri diqqətə çatdırılıb.

Akademik İsa Həbibbəyli tərəfindən AMEA adından Özbəkistan Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik Behzod Yuldaşevə xatirə hədiyyələri verilib.

Özbəkistan EA-nın prezidenti akademik Behzod Yuldaşev AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə, o cümlədən tədbirdə iştirak edən digər ölkələrin Elmlər Akademiyalarının prezidentlərinə Özbəkistan Elmlər Akademiyasının yubiley medalını təqdim edib.

Dekabrın 14-dək davam edən yubiley tədbirlərində iştirak edən Elmlər akademiyalarının rəhbərləri və nümayəndələrinin çıxışları və məruzələri dinlənilib.

Füzuli Tədqiqatlar Mərkəzində

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Özbəkistan Respublikasına səfəri çərçivəsində Əlişir Nəvai adına Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetində olub, burada fəaliyyət göstərən Məhəmməd Füzuli Tədqiqatlar Mərkəzini ziyarət edib.

Akademik İsa Həbibbəyli Mərkəzin fəaliyyəti ilə yaxından tanış olub, universitetin rəhbərliyi və tələbələrle görüşüb. Universitet təmsilçiləri ilə görüşdə iki qardaş ölkə alimləri arasında qurulmuş əməkdaşlıq əlaqələrinin əhəmiyyətindən danışan Akademiya rəhbəri Daşkənddə fəaliyyət göstərən Füzuli Mərkəzinin, eləcə də AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda yaradılmış Əlişir Nəvai Mərkəzinin ölkələri-

mizin tədqiqatçıları arasında etibarlı körpü rolu oynadığını diqqətə çatdırıb.

Əlişir Nəvai adına Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin rektoru, professor Şuxrat Sirociddinov tədqiqatçıları arasındakı əlaqələrin inkişaf etdiyini bildirib, bununla da yüksək

elmi nəticələrin əldə olunduğunu xüsusi vurğulayıb.

Sonra tələbələr Azərbaycan dilində şeirlər səsləndiriblər.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Füzuli Mərkəzinə bir sıra kitablar bağışlayıb, xatirə hədiyyələri təqdim edib.

Dünyanın böyük siyasətçiləri və görkəmli dövlət xadimləri tərəfindən Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev zəngin dövlətçilik məktəbi yaratmış dahi şəxsiyyət kimi qəbul olunur. Əhalisinin sayına və ərazisinin miqyasına görə çox da böyük olmayan bir ölkəni təmsil edən Heydər Əliyev adı dünyada ən tanınmış qüdrətli şəxsiyyətlərin adları ilə birlikdə çəkilir. Böyük siyasətin və dövlətçilik işinin dərinliklərinə daha çox bələd olan, dövlətçilik işinin məsuliyyətli vəzifələrini öz çiyinlərində real hiss edən dövlət xadimlərinin təqdimatlarında Heydər Əliyevin yüksək dövlətçilik və idarəetmə bacarıqları, qeyri-adi istedadı, möhkəm siyasi iradəsi, müdriklik və uzaqgörənliyi ilə həmişə diqqət mərkəzinə çəkilmiş, bir çox hallarda dünyaya nümunə kimi göstərilmişdir.

Heydər Əliyev dühasının işıqları

Məsələn, Amerikanın keçmiş prezidenti Corc Buş (ata) öz ölkəsində müstəqil Azərbaycan dövlətinin rəhbərini özünün şəxsi qaçıqında ailəsinə qonaq aparması digər dövlətlərin başçıların tarixində təkrar edilməyən hadisədir. Bu, sadəcə Amerikasayağı qonaqpərvərlik nümunəsi olmayıb, Heydər Əliyevin Amerika dövləti tərəfindən hansı səviyyədə qəbul edilməsindən başqa, həm də rəmzi mənada dünya sükannının idarəçiliyinə nə qədər yaxın olduğunu diqqətə çatdırır. Təsədüfi deyildir ki, ehtiva vaxtlarda Amerikanın prezidenti kimi Corc Buş etiraf etməli olmuşdu ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Heydər Əliyev şəxsi liderliyinə, cəsarətinə, misilsiz dünyagörüşünə və natiqlik istedadına valehəm!" Amerika Birləşmiş Ştatlarının digər bir prezidenti Bill Klinton isə görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin nadir dövlətçilik istedadı qarşısında öz heyranlığını gizlətməyərək bəyan etmişdi ki, "Heydər Əliyev tək Azərbaycanı, Amerikayı deyil, bütün dünyanı idarə etməyi bacaran bir siyasi xadimdir". Fikrimcə, Amerikanın dövlət başçıları Heydər Əliyevdən başqa digər heç bir lider haqqında bu qədər açıq və yüksək münasibətlərini bürüzə verməmişlər.

Dünya dövlət başçıların həyatında nadir hallarda rast gəlinən belə tarixi məqamlar görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin tərcümeyi-halında bir neçə dəfə baş vermişdir. Türkiyə Cümhuriyyətinin Baş naziri Süleyman Dəmirəl öz təyyarəsi ilə etibarlı dostu, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Heydər Əliyevin görüşünə gəlməsi də prezidentlərin həyatında nadir hadisələrdəndir. Məlum olduğu kimi, Türkiyə Cümhuriyyətinin siyasi həyatında uzun bir tarixi dövr ərzində xüsusi mövqə tutmuş Süleyman Dəmirəllə Azərbaycan xalqının Lideri Heydər Əliyevin tanışlığı və dostluq əlaqələri hələ sovet hakimiyyəti illərindən etibarən başlamış və ən müxtəlif siyasi vəziyyətlərdə davam etdirilmişdi. Ona görə də Heydər Əliyevin SSRİ rəhbərliyi tərəfindən istefaya göndərilməsindən sonra, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri vəzifəsində işləyərək Avropanın ən güclü dövlətlərindən biri olan Türkiyə Cümhuriyyətinin Baş nazirinin Naxçıvana səfər etməsi ən çətin şəraitdə qorunub saxlanan möhkəm və etibarlı dostluğun ibrətamiz nümunəsi idi. Lakin iki siyasət nəhənginin - Süleyman Dəmirəllə Heydər Əliyevin tarixi Naxçıvan görüşü sınaqlardan çıxmış əsl dostluğun ibrətamiz nümunəsi olmaqla bərabər, həm də Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin yeni tarixi epoxadakı unudulmaz və əhəmiyyətli hadisələrindən biri idi. Türkiyə Cümhuriyyətinin rəhbər şəxsiyyətinin Naxçıvana səfəri bu ölkənin dünyamiqyaslı siyasi xadim kimi məhz Heydər Əliyevin simasında Azərbaycana bəslədiyi xüsusi hörmət və ehtiramın əyani ifadəsi idi. Eyni zamanda Süleyman Dəmirəlin Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfəri o zaman Ermənistan tərəfindən çətin blokada şəraitinə salınmış Naxçıvan diyarının Azərbaycanın tərkibində qorunub saxlanmasına, erməni işğalından xilas edilməsinə Türkiyə Cümhuriyyətinin göstərdiyi siyasi-herbi dəstəyin beynəlxalq aləmin diqqətinə çatdırılması mənasında da əhəmiyyətli hadisə olmuşdur. Beləliklə, Heydər Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri vəzifəsində işlədiyi qısa müddətdə Süleyman Dəmirəlin Azərbaycanın bu regionunun müdafiəsinə və inkişafına göstərdiyi xüsusi diqqət və qayğı geniş mənada yenidən müstəqillik qazanmış ölkəmizin Türkiyə Cümhuriyyəti ilə əlaqələrinin formalaşdırılmasında mühüm addımlara çevrilmişdir. Xüsusən 28 may 1992-ci il tarixində Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Türkiyənin İqdir-Aralıq bölgəsi arasında Araz çayı üzərində

salınmış Ümid körpüsünün açılışı mərasimində Süleyman Dəmirəlin iştirakı və çıxışı buradan cəmi bir neçə kilometr aralıda yerləşən Ermənistan və onun havadarlarına ünvanlanmış sərt bəyanat kimi xüsusi əhəmiyyətə malik tarixi hadisə idi. Bundan əvvəl Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Heydər Əliyevin Süleyman Dəmirəlin dəvəti ilə Türkiyədə Özalla görüşünün təşkili, Naxçıvana iqtisadi yardım göstərilməsi haqqında qardaş ölkənin qərar qəbul etməsi və həyata keçirilməsi, Naxçıvandan yüz nəfər gəncin Türkiyəyə ali təhsil almağa göndərilməsi və sair kimi hadisələr Heydər Əliyev - Süleyman Dəmirəlin münasibətlərinin Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin inkişafına nə qədər mühüm töhfə verdiyini nümayiş etdirir. Bu əlaqələr görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi fəaliyyət göstərdiyi 1993-2003-cü illərdə daha da genişləndirilmiş və daha da möhkəmləndirilməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir.

Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti vəzifəsində işlədiyi dövrdə Süleyman Dəmirəlin görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev haqqında söylədiyi sözlər Azərbaycan xalqının Ümummilli Liderinin dövlətçilik istedadına verilmiş yüksək qiymətin ifadəsidir: "Heydər Əliyev tək Azərbaycan deyil, bütün türk dünyasının yetişdirmiş olduğu ən məşhur dövlət xadimlərindən biridir". Bütün bunlara görə fikrimizcə, Heydər Əliyev - Süleyman Dəmirəl münasibətləri bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın siyasi iradələri ilə özünün ən yüksək inkişaf səviyyəsinə çatdırılmış Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin etibarlı təməllərini təşkil edir. Vaxtilə görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Türkiyə Böyük Millət Məclisində çıxışı zamanı bəyan etdiyi "Bir millət - iki dövlət" formulu hazırda Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin strategiyasını müəyyən edən dövlətçilik təliminə çevrilmişdir. Qardaş ölkə ilə qurulmuş hərtərəfli əlaqələr və böyük siyasi etimad bütün cəhətlərdə - həm ikitərəfli münasibətlərdə və həm də beynəlxalq miqyasda qarşılıqlı dəstəyən və həmrəyliyin inkişaf etdirilməsinə böyük töhfələr verməkdə davam edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Cümhuriyyəti ilə əlaqələri müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq daha da inkişaf etdirərək ən yüksək səviyyəyə çatdırmışdır.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin siyasi dühası və dövlətçilik məharəti haqqında dövrün ən böyük dövlət xadimləri ən müxtəlif səviyyədə yüksək fikirlər söyləmişlər. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi Butros Qali, Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin, Fransanın Prezidenti Jak Şirak, Qazaxıstanın Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Gürcüstan Respublikasının Prezidenti Eduard Şevamadze, Böyük Britaniyanın Baş Naziri Toni Bleyr, Pakistanın Baş Naziri Benəzir Bhutto, böyük qırğız yazıçısı Çingiz Aytmatov, dünyaşöhrətli musiqiçi Mstislav Rostropoviç, dünyanın ilk qadın kosmonavtı Valentina Tereşkova və onlarla başqaları kimi beynəlxalq aləmdə qəbul edilmiş şəxsiyyətlərin Heydər Əliyev dühası haqqındakı fikirləri Azərbaycan xalqının Ümummilli Liderinin xidmətlərinin ümumdünya miqyasında etiraf olunmasını ifadəsidir. Ən başlıcası isə Heydər Əliyev doğma xalqı tərəfindən birnaməli şəkildə sözün böyük mənasında qüdrətli lider, əsl xilaskar, müstəqil dövlətimizin banisi və qurucusu kimi daim əziz tutulur, sevilir, sonsuz ehtiramla yad olunur. Heydər Əliyevin Ümummilli Lider kimi şöhrət qazan-

ması bu dahi şəxsiyyətin əbədiyyət zirvəsini fəth etməsinin real göstəricisidir.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev böyük siyasi dühasının əsasında onun Azərbaycan xalqı qarşısındakı misilsiz xidmətləri dayanır. Ulu Öndər həm sovet hakimiyyəti illərində, həm də müstəqillik dövründə Azərbaycan xalqının tarixi taleyində və milli-mənəvi təkamülündə mühüm rol oynamışdır. Heç şübhəsiz, Azərbaycana rəhbərliyinin birinci mərhələsində ölkəmizi sovetlər ittifaqının geridə qalmış regionundan ən inkişaf etmiş respublikalarından birinə çevirməsi Heydər Əliyevin tarixi xidmətidir. Sovet dövrünün yaratdığı bütün məhdudiyyətlərə baxmayaraq, 1978-ci ildə Azərbaycan dilinin respublikamızın Konstitusiyasında dövlət dili kimi təsbit edilməsi Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olan nadir siyasi hadisədir. Özünü dünyanın ən inkişaf etmiş "derjava"sı elan etmiş SSRİ-nin siyasi-ideoloji doktrinalarının hakim olduğu dövrdə keçmiş ittifaq miqyasında ən nüfuzlu mətbuat orqanlarından biri kimi tanınan "Literaturnaya qazeta"ya verdiyi müsahibəsində sovetlər ittifaqında neqativ halların mövcud olduğunu nəzərə çatdırması və tənqid etməsi, barışmazlıq nümunəsi göstərməsi Heydər Əliyev cəsarətinin təkrarsız nümunəsidir. Sovetlər ittifaqında sovet rəhbərlərindən heç biri SSRİ dövlətini hər hansı bir şəkildə tənqid etməyə cəsarət edə bilməmişdir. Bundan başqa, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü seçilməsi və SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini vəzifəsinə təyinatı alması da bu dahi şəxsiyyətin siyasi dühasının qeyri-adi böyüklüyünün mühüm göstəricilərindən biridir. Nəhayət, mənsub olduğu xalqı hələ sovet hakimiyyəti dövründə dövlət müstəqilliyinə hazırlaması Heydər Əliyev uzaqgörənliyinin əməli ifadəsidir.

Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi dövrünün taleyüklü ən böyük hadisələri də dünyamiqyaslı qüdrətli dövlət xadimi Heydər Əliyev adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev müstəqilliyin başlanğıc illərində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri vəzifəsində çalışarkən Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan bu diyarı erməni işğalından xilas etmiş, bu regionda ölkəmizin ərazi bütövlüyünü qorumuşdur. Siyasi-herbi şəraitin ən çətin dövründə, 3 oktyabr 1993-cü ildə Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi ilə ölkəmizin tarixində tam yeni era başlamışdır. Heydər Əliyevin zəngin dövlətçilik təcrübəsi, möhkəm siyasi iradəsi, beynəlxalq aləmdəki böyük nüfuzu, mahir idarəçilik bacarığı Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilmək təhlükəsindən aradan qaldırılmasında həlledici rol oynamışdır. Real vətəndaş müharibəsi təhlükəsindən xilas edilmiş gənc Azərbaycan Respublikasında dərin siyasi-iqtisadi və hərbi böhranın aradan qaldırılması məhz Heydər Əliyev dühası əsasında mümkün ola bilmişdir. O, sözün əsl mənasında Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qüdrətli xilaskarı və böyük qurucusudur.

Dövlət müstəqilliyimizin ən böyük hadisələrindən biri olan milli ordu qurulmuşunun əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Qarabağ savaşında ilk döngü də Heydər Əliyevin Ali Baş Komandanlığı ilə Horadiz əməliyyatları zamanı tarixi ərazilərimizin düşməndən geri qaytarılmasının mümkünliyünün nümayiş etdirilməsi ilə baş tutmuşdur. Lissabon Sammitində əldə edilmiş siyasi üstünlük beynəlxalq miqyasda Qarabağ istiqamətində qazanılmış mühüm uğurlardan biri olmuş, dünya ictimaiyyətində Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tanınmasında və ədalətli mübarizə aparmasının qəbul edilməsində əhəmiyyətli rol oynamışdır. Beynəlxalq aləmdəki

çətin ictimai-siyasi şəraitdə Azərbaycan Respublikasının Avropa Şurasının üzvlüyünə qəbul edilməsi də Heydər Əliyevin dövlət rəhbəri kimi tarixi xidmətidir.

Müstəqilliyin başlanğıc illərində dərin iqtisadi böhran vəziyyətinə düşmüş Azərbaycan Respublikasında iqtisadiyyatın tam yenidən qurulması Heydər Əliyev dövrünün böyük reallığıdır. Mürəkkəb geosiyasi şəraitdə Heydər Əliyevin siyasi iradəsi və beynəlxalq aləmdəki nüfuzu hesabına 20 sentyabr 1994-cü ildə imzalanmış "Əsrin müqaviləsi" müstəqilliyimizin gələcək taleyinin həll edilməsinin qarantı olmuşdur. Sözün əsl mənasında "Əsrin müqaviləsi" Heydər Əliyev epoxasının əfsanəsidir. Haqlı olaraq "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycan tarixinə Heydər Əliyev müqaviləsi kimi daxil olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "Əsrin müqaviləsi"nin həyata keçirilməsini təmin etməklə Azərbaycan tarixində yeni bir era açmışdır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə istismara verilmiş Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Qars, TANAP, TAP neft-qaz kəmərləri Azərbaycan Respublikasının iqtisadi inkişafında müstəsna rol oynamaqla bərabər, həm də ölkəmizə etibarlı tərəfdaşlar və müttəfiqlər qazandırmışdır. Digər tərəfdən, Azərbaycan Respublikasında bazar iqtisadiyyatına keçid istiqamətində atılmış addımlar, torpaq islahatlarının uğurla başa çatdırılması, özəl sektorun inkişaf etdirilməsinə dair qərarların qəbulu müstəqil dövlətimizin iqtisadi əsaslarının təmin edilməsi ilə nəticələnməmişdir.

Azərbaycanda elm, təhsil və mədəniyyət siyasəti də müstəqillik dövründə Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə yenidən qurulmuşdur. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri kimi Heydər Əliyevin 16 dekabr 1991-ci ildə "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəlik Günü"nün təsisində haqqında qəbul etdiyi tarixi qərar sonrakı illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin həmin istiqamətdə atdığı yeni addımlarla daha da genişləndirilərək Azərbaycançılıq hərəkatı səviyyəsinə qaldırılmışdır. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi müstəqil dövlətimizin ictimai-siyasi həyatında böyük hadisə olmaqla bərabər, "dünya azərbaycanlıları" anlayışının daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət etmişdir. Dövlət Diaspor Komitəsinin yaradılması da azərbaycançılıq hərəkatının genişləndirilməsində əhəmiyyətli addım olmuşdur. Bütün bunlar son nəticədə azərbaycançılığın dövlət ideologiyası kimi qəbul edilməsinə gətirib çıxarmışdır. Bu mənada görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın dövlət ideologiyasının - Azərbaycançılıq ideologiyasının banisidir.

Azərbaycanda elm siyasətinin həyata keçirilməsində də Heydər Əliyevin xüsusi xidmətləri olmuşdur. Hələ sovet hakimiyyəti illərində Heydər Əliyev Azərbaycan elminin xalqımızın milli maraqlarına, ölkəmizin dövlətçilik mənafeələrinə xidmətinin təmini istiqamətində tarixi qərarlar qəbul etmişdir. Müstəqillik epoxasında da Heydər Əliyev dühası Azərbaycan elminin inkişafı yollarına işıq saçmışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 4 yanvar 2003-cü il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Elmlər Akademiyasına Milli Elmlər Akademiyası statusu verilmiş dövlətimizin elm siyasətinin milli maraqlara və bəşəri dəyərlərə doğru istiqamətləndirilməsini müəyyən etmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Milli Elmlər Akademiyasının yeni tarixi epoxadakı inkişafını tənzimləyən və istiqamətləndirən nizamnaməsini təsdiq etməsi, akademiyanın yubileylərində iştirak etməsi və nitq söyləməsi, müasir dövrün çağırışlarını diqqət mərkəzinə çatdırması elm sahəsində yeni islahatların həyata keçirilməsinə meydan açmışdır.

Bir sözlə, Heydər Əliyev dühasının işığı Azərbaycan xalqının və dövlətimizin inkişafının bütün sahələrini ətəməmiş, hər bir istiqamətdə köklü, əsaslı dəyişikliklərin, böyük uğurların, mühüm nailiyyətlərin qazanılması ilə nəticələnməmişdir. Bu mənada, görkəmli dövlət xadimi Azərbaycan xalqının taleyini dəyişdirmiş, dövlətimizin inkişafında yeni epoxa yaratmış tarixi şəxsiyyətdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizə rəhbərlik etdiyi 20 il ərzində müstəqil dövlətimizi yeni inkişaf və böyük intibah mərhələsinə çatdırmışdır. Azərbaycan tarixinə 44 günlük ədalətli müharibə kimi daxil olmuş Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi Zəfər və 20 sentyabr 2023-cü ildə uğurla keçirilmiş hərbi əməliyyat nəticəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyimizin tam təmin edilməsi Heydər Əliyev ideallarının böyük təntənəsidir. Azərbaycan Respublikası xalqımızın çoxəsrlik tarixində ilk dəfə olaraq ölkəmizin ərazi bütövlüyü şəraitində prezident seçkilərinə getməklə inkişafımızın yeni tarixi mərhələsinə qədəm qoyur. Heydər Əliyev dühasının işıqları İlham Əliyev epoxasının geniş üfüqləri Azərbaycan xalqının daha parlaq sabahlara və böyük inamli hədəflərə doğru inkişafına gur işıq salır.

İsa HƏBİBBƏYLİ
AMEA-nın prezidenti akademik,
Milli Məclisin deputatı

Yeni tarixi mərhələnin böyük başlanğıcı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə ölkəmizdə növbədənəkar Prezident seçkilərinin keçirilməsi haqqında qərarın qəbul edilməsi ölkəmizin yeni tarixi epoxaya qədəm qoymasının bəyannaməsidir. Hər kəsə yaxşı məlum olduğu kimi, müstəqil Azərbaycan dövləti Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə özünün hərbi qüdrətinin və iqtisadi inkişafının möhkəm əsaslarını yaratmaqla və ən başlıcası Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi Zəfərlə müstəqillik dövrünün böyük bir mərhələsinin möhtəşəm vəzifələrini həyata keçirmişdir. Artıq müstəqil Azərbaycan beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz və etibarlı söz sahibi olan, güclü dövlət kimi qəbul olunur.

Qarşıda duran yeni vəzifələr Azərbaycanda müasir dövrün yeni çağırışlarına uyğun olaraq daha genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsini tələb edir. Azərbaycanda növbədənəkar seçkilərin keçirilməsi haqqında qəbul edilən qərar inkişafın yeni mərhələsinə start verilməsi üçün atılmış siyasi addım kimi mühüm əhəmiyyətə malikdir. Ölkəmizdə keçiriləcək növbədənəkar seçkilər, heç şübhəsiz, daha möhtəşəm inkişafa təkan verəcəkdir.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin Dəmir Yumruğu ilə Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi Zəfərdən və uğurla həyata keçirilmiş bir günlük hərbi əməliyyatdan sonra ərazi bütövlüyümüzün tam təmin edilməsi, dövlət suverenliyinin bütövlükdə bərqərar olması ölkəmizin bütün ərazisində seçkilərin keçirilməsi zərurətini meydana çıxarmışdır. Ona görə də 7 fevral 2024-cü il tarixində keçiriləcək növbədənəkar Prezident seçkiləri Azərbaycan Respublikasının dövlət suverenliyinin ərazi bütövlüyü şəraitində tam və qəti təsdiqi demək olacaqdır. Xalqımızın bütün təbəqələri kimi, Azərbaycan alimləri də növbədənəkar Prezident seçkilərinin keçirilməsini ölkəmizdə yeni tarixi inkişaf mərhələsinin böyük başlanğıcı və dövlət müstəqilliyimizin tam təsdiqi mənasında əhəmiyyətli siyasi hadisə kimi yüksək qiymətləndirirlər. Ölkəmizdə hakim olan xalq-dövlət həmrəyliyi və möhkəm ictimai siyasi sabitlik növbədənəkar Prezident seçkilərinin xalqımızın müştəşkil iştirakı və birliyi şəraitində keçiriləcəyinə tam təminat verir.

İsa HƏBİBBƏYLİ
AMEA-nın prezidenti
akademik

Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik təlimində Azərbaycançılıq ideyası və müasir dövr

AMEA-nın Rəyasət Heyətində Akademiyanın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinin təşkilatçılığı ilə "Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik təlimində Azərbaycançılıq ideyası və müasir dövr" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın vitse-prezidentləri, AMEA-nın müşavirləri, AMEA Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların direktorları, YAP ərazi partiya təşkilatlarının sədrleri və institutların gənc alimləri iştirak ediblər.

Yığıncığı giriş sözü ilə açan akademik İsa Həbibbəyli ölkə başçısının "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi ilə bağlı Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 28 noyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamında AMEA-nın da üzərinə vəzifələrin qoyulduğunu xatırladı və 2023-cü ildə Akademiyada bu istiqamətdə genişmiqyaslı Tədbirlər Planının icra olunduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinin müəssisələri tərəfindən Ulu Öndərin çoxşaxəli zəngin həyat və fəaliyyəti sistemli şəkildə araşdırılaraq 40-dən çox fundamental monoqrafiya ərsəyə gətirilib və bununla da Akademiya alimləri HeydərƏliyevşünaslığın elmi əsaslarını ortaya qoymuş oldular.

AMEA-da Ümummilli Liderə həsr olunmuş çoxsaylı monoqrafiya və elmi tədqiqat materialları ilə yanaşı, fundamental nəşrlərdən biri kimi "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlandığını deyə akademik İsa Həbibbəyli hazırda ensiklopediyanın sözlüyünün geniş müzakirələrdən sonra yekunlaşmaq mərhələsində olduğunu və nəşrin 2024-

cü ilin sonlarına kimi ictimaiyyətə təqdim edilməsinin planlaşdırıldığını vurğulayıb.

AMEA prezidenti, həmçinin "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində Akademiyada bir çox tədbirlərin, konfransların, seminarların, sərgilərin təşkil olunduğunu, alimlərimizin Ulu Öndərin irsi ilə bağlı mətbuatda geniş məqalələrlə çıxış etdiklərini diqqətə çatdırıb.

Ulu Öndərin Azərbaycan dövləti qarşısında tarixi xidmətlərinə toxunan akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, görkəmli dövlət xadimi hələ sovet hakimiyyəti illərində xalqımızı Azərbaycanın gələcək müstəqilliyinə hazırlayıb. Müstəqillik illərində isə Azərbaycanda yenidən hakimiyyətə gəlməklə dövlət müstəqilliyimizin xilaskarına çevrilib, hərc-mərcliyə son qoymaqla ölkədə sabitlik yaradıb.

Diqqətə çatdırıb ki, görkəmli dövlət xadiminin təşəbbüsü ilə həyata keçirilmiş "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycana iqtisadi müstəqillik gətirməklə bərabər, dövlətimizi Avropanın enerji bazarında əsas faktorlardan birinə çevirib, Azərbaycan özünə etibarlı tərəfdaşlar və dost ölkələr qazanıb.

Görkəmli dövlət xadiminin xalqımız qarşısında ən böyük xidmətlərindən birinin özündən sonra siyasi varis hazırlayaraq Azərbaycanın gələcəyini də düşünməsi olduğunu deyən AMEA rəhbəri dövlətimizin Prezident İlham Əliyevin liderliyində hər biri möhtəşəm olan 20 il keçirdiyini söyləyib. Qeyd edib ki, ötən müddət ərzində Prezident İlham Əliyevin liderliyində Azərbaycan öz inkişafının ən yüksək mərhələsinə qalxıb, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, TANAP, TAP kimi nəhəng neft-qaz layihələri həyata keçirilib, hərbi, texniki, elmi, mədəni, təhsil və digər sahələrdə böyük uğurlar əldə olunub.

"Prezident İlham Əliyevin adı Azərbaycanda çoxəsrlik tarixinə Qalib Ali Baş Komandan kimi yazılıb. 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış qələbə və 1 gündən də az çəkən antiterror tədbirləri ilə Azərbaycanın dövlət suverenliyi tam bərpa olunub və bu, Azərbaycanın tarixində nadir hərbi-siyasi hadisədir və Prezident İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır", - deyə akademik İsa Həbibbəyli söyləyib.

Bu gün Azərbaycanın dünyada söz sahibi ölkələrdən birinə çevrildiyini və Prezident İlham Əliyevin adının dünya liderləri sırasında çəkildiyini bildiren akademik İsa Həbibbəyli alimlərimizin dövlət başçısının daxili və xarici siyasətini dəstəklədiklərini, hər zaman Ali Baş Komandanın yanında olduqlarını və dövlətimizin çiçəklənməsi naminə fəaliyyətlərini bundan sonra da davam etdirəcəklərini vurğulayıb.

Daha sonra AMEA-nın müşaviri akademik Möhsün Nağısoylunun "Müstəqil dövlətçilik təlimində Azərbaycan dili məsələləri: Heydər Əliyevdən - İlham Əliyevə", AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun şöbə müdiri AMEA-nın müxbir üzvü Tehran Mustafayevin "Heydər Əliyevin ədəbiyyat təlimi və müasir dövr", AMEA-nın Məmarlıq və İncəsənət İnstitutunun direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadənin "Azərbaycan incəsənətində Heydər Əliyevin bədii obrazı", AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktor müavini tarix elmləri doktoru Eynulla Mədatlinin "Heydər Əliyevin siyasi irsində Azərbaycançılıq ideyası və müasir ideoloji proseslər" və AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun şöbə müdiri tarix elmləri doktoru Ədalət Qasımovun "Heydər Əliyev və Azərbaycan Respublikasında milli təhsilin inkişafı" mövzusunda məruzələri dinlənilib.

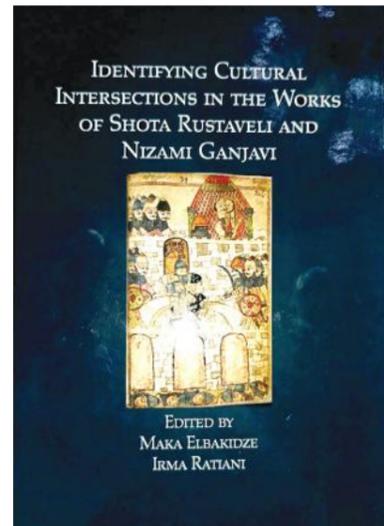
Kembridcə Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ilə Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun birgə nəşri işıq üzü görüb

"Şota Rustaveli və Nizami Gəncəvi yaradıcılığında mədəniyyət kəsişmələrinin müəyyən edilməsi" monoqrafiyası Kembridcə nəşr edilib.

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu və Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun birgə hazırladığı "Şota Rustaveli və Nizami Gəncəvi yaradıcılığında mədəniyyət kəsişmələrinin müəyyən edilməsi" monoqrafiyası Böyük Britaniyanın Kembridcə Elmi Nəşriyyatı ("Cambridge Scholars Publishing") tərəfindən nəşr edilib.

Dekabrın 4-də bu münasibətlə Kembridcənin dünya şöhrətli nüfuzlu elmi nəşriyyatının rəhbərliyi tərəfindən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə təbrik məktubu göndərilib. "Nəşr kolleksiyamızın bir hissəsi olduğunuz üçün Sizə təşəkkür edirik. Biz bu işi dünya ilə bölüşməkdən məmnun olduq və kitabınızın beynəlxalq yayım və satış tərəfdaşlarımızın əlində olmasına, Amazona və digər platformalarda əlçatan olmasına çalışacağıq" - deyərək təbrik məktubunda qeyd olunur.

Yeni işıq üzü görmüş monoqrafiya Ön söz və "Rustaveli və Nizami: tədqiqatlar tarixi kon-

tekstdə, "Rustaveli və Nizami: müasirləri", "Rustaveli və Nizaminin estetik görüşləri", "Rustaveli və Nizaminin fəlsəfi görüşləri", "Rustaveli və Nizaminin etik görüşləri" adlı 5 fəsilədən ibarətdir.

Monoqrafiyada Azərbaycan alimlərindən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin "Gəncəli böyük şair: Nizami Gəncəvi" məqaləsi ilə yanaşı, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaş filologiya elmləri doktoru Zəhra Allahverdiyevanın "Azərbaycanda Nizami Gəncəvi və Şota Rustaveli əsərlərinin tədqiqi tarixi" mövzusunda məqaləsi dərc edilib. Kitabda gürcü alimlərindən Lia Tsereteli, Irma Rattiani, Maka Elbakidze, İvane Amirxanşvili və başqalarının, eləcə də İran və Ukrayna tədqiqatçılarından araşdırmaları yer alır.

Yüksək reytingli elmi data bazalarına daxil edilən dəyərli tədqiqat əsərinin redaktorları Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun direktoru professor İrma Radiani və filologiya elmləri namizədi Maka Elbakidzedir.

Yeni monoqrafiyanın çap olunması münasibətlə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Rəyasət heyətində Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun direktoru, filologiya elmləri doktoru, professor İrma Radiani, həmin institutun direktor müavini, filologiya elmləri doktoru, professor Maqa El-

bakidze və filologiya elmləri doktoru, professor İrine Modebadze ilə görüşüb.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, gələcək əməkdaşlıq imkanları müzakirə olunub.

Sonra qonaqlar AMEA Rəyasət Heyətinin binası ilə tanış olublar.

Daha sonra gürcü alimlər AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda olub, müəssisənin kollektivi ilə görüşüblər.

Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktor müavini filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlı qarşılıqlı görüşlərin tarixinə nəzər salaraq çap olunan kitabların əhəmiyyətindən danışdı.

Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun direktoru, Tbilisi İnstitutunun professoru İrma Radiani də öz növbəsində müəssisə ilə tanışlıqdan məmnun qaldığını bildirdi. Qarşılıqlı əlaqələrin əhəmiyyətini qeyd edərək görüşlərin gələcək əməkdaşlığa təkan verəcəyini əlavə edib. Həmçinin rəhbərlik etdiyi müəssisənin nəşrləri haqqında məlumat verərək həmin kitabları AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutuna hədiyyə edib.

Folklor İnstitutu illik hesabatını təqdim edib

AMEA Folklor İnstitutunun Elmi şurasının hesabat iclası keçirilib.

İclası AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq Folklor İnstitutunda aparılan elmi-tədqiqat işlərindən danışdı. "Dünyada gedən müasir folklorşünaslıq proseslərinin əks-sədası bu institutun aparıcı elmi istiqamətlərinə çevrilib. Son illərdə çap olunan folklor örnəkləri toplularından görüldüyü kimi, toplama sahəsində də Folklor İnstitutunun nailiyyətləri çoxdur. İndiyədək diqqətdən kənar qalan folklor və etnoqrafiyanın əlaqəsi məsələsinə fikir verilərsə, Folklor İnstitutu ölkə üzrə yeni bir istiqamət də açar bilər, - deyə akademik İsa Həbibbəyli bildirdi.

Folklor İnstitutunun direktoru akademik Muxtar İmanov çıxışında institutda aparılan tədqiqat işləri, təşkil olunmuş tədbirlər və yeni nəşrlər, o cümlədən "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində işıq üzü görən kitablar barədə məlumat verdi.

İnstitutun direktor müavini filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Afaq Ramzanova 2023-cü il üzrə hesabatı təqdim edib. O, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və sərəncamlarının, Nazirlər Kabinetinin Qərar və sərəncamlarının, habelə Dövlət proqramlarının icrası ilə əlaqədar elmi

müəssisələrə tapşırılmış işlərin yerinə yetirilməsi haqqında məlumat verdi. Həmçinin Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 6 dekabr tarixli Sərəncamına uyğun olaraq "Folklorlardan görünən Şuşa" seriyasından ilk kita-

bın nəşr edildiyini, digərinin isə çapa hazırlandığını qeyd edib.

O, 2023-ci ildə Folklor İnstitutunda "Azərbaycan xalq yaradıcılığının qaynaqları, təşəkkülü, inkişaf qanunauyğunluqları və əlaqələri" istiqamətində 4 problem, 9 mövzu, 66 iş əsasında tədqiqatların aparıldığını bildirdi: "Bu il institutda AMEA-nın "Zəngəzur folklorunun

milli-mədəni yaddaş və bəşəri zənginlik kontekstində semantik analizi" elmi-tədqiqat proqramı icra olunur. Proqram çərçivəsində üç kitab çapa hazırlanıb. Ümumilikdə il ərzində 6-sı xaricdə olmaqla 37 kitab və monoqrafiya, 3 konfrans materialı, 6 jurnal, 45-i xaricdə olmaqla 300-ə yaxın məqalə çap olunub. Məqalələrdən 12-si beynəlxalq indeksli jurnallarda dərc edilib.

Bu ilin əvvəlində institutda Qərbi Azərbaycan folkloru şöbəsi fəaliyyətə başlayıb, AMEA Rəyasət Heyətinin 2023-cü il 12 iyul tarixli qərarı ilə elektron elmin inkişafı istiqamətində işlərin tərkib hissəsi olaraq Elektron xidmətlər şöbəsi yaradılıb. 2023-cü ildə institutun doktoranturasına və dissertanturasına iki ixtisas - folklorşünaslıq və Azərbaycan ədəbiyyatı üzrə cəmi 9 nəfər qəbul olub. Institutun əməkdaşlarından 2 nəfər elmlər doktoru, 5 nəfər fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə layiq görülüb, 1 nəfər professor elmi adı alıb.

Afaq Ramzanova 2023-cü ildə Folklor İnstitutunun təşkilatçılığı ilə 1 beynəlxalq konfrans, 1 beynəlxalq konfrans, 6 respublika elmi konfransı, 3 elmi seminar, 1 sessiya, 2 dəyirmi masa, 3 anım tədbiri, 5 təqdimat mərasiminin keçirildiyini də diqqətə çatdırıb.

AMEA-nın prezidenti Folklor İnstitutunun illik hesabatını məqbul hesab edib.

"Əbədiyaşar Lider" mövzusunda elmi konfrans

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anım günü ilə əlaqədar "Əbədiyaşar Lider" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Konfransı giriş sözü ilə Bölmənin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev açdı. Alim çıxışı zamanı Ümummilli Liderin zəngin siyasi irsindən söz açıb, dahi liderin ölkəyə rəhbərliyinin hər iki dövrdə Azərbaycanın gələcək inkişafına yönəlik həyata keçirdiyi işlərdən danışdı. Ölkə başçısının 29 sentyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə 2023-cü ilin Azərbaycanda "Heydər Əliyev İli" elan olunduğunu xatırladı.

"Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi irsi Azərbaycan tarixi üçün dəyərli mənədir. Bu zəngin irs bu gün də, gələcəkdə də ölkəmizin inkişafına töhfələr verəcəkdir", - deyən akademik AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində Ulu Öndərin siyasi irsinin tədqiqi və təbliği ilə bağlı görülmüş və icrası nəzərdə tutulan işlərdən bəhs edib.

Konfrans öz işini məruzələrin təqdimatı ilə davam etdirib.

Konfransda Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun direktor müavini AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Baxşəliyev "Ulu Öndər Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu və banisidir", İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev "Ulu Öndər Heydər Əliyev irsində bütöv Azərbaycan ideyası", həmin institutun Dilçilik şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, dosent Nuray Əliyeva "Ulu Öndər Heydər Əliyevin dil siyasəti", Ədəbiyyatşünaslıq şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ramiz Qasımov "Ulu Öndər Heydər Əliyevin ədəbiyyat siyasəti" mövzusunda məruzələr ediblər.

Məruzələrdə qeyd olunub ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev daim ölkəmizin inkişafı üçün çalışmış, xalqın və dövlətin ən ağır vaxtında üzünə götürdü-yü xilaskarlıq missiyasını şərəflə yerinə yetirmişdir. Yüksək siyasi iradəyə, idarəçilik bacarığına malik Ümummilli Lider adını tariximizə qızıl hərfələrlə yazmışdır.

Bacarıqlı lider qısa müddətdə ölkədə daxili sabitliyi təmin etməklə, xarici əlaqələri möhkəmləndirməklə Azərbaycanı iqtisadi yüksəliş xəttinə çıxarmışdır. Bu fəaliyyət sosial-iqtisadi inkişafı məhdudlaşmamış, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması xüsusilə diqqətdə saxlanılmışdır.

Məruzəçilər, həmçinin Ulu Öndərin Azərbaycan dilinə və ədəbiyyatına qayğısından, bütöv Azərbaycan ideyasına xidmət edən söz adamlarına hamiliyindən bəhs edib, milli-tarixi yaddaşın yaşadılması istiqamətində gördüyü işləri və həmin fəaliyyətin bugünkü nəticələrini təhlil ediblər.

Konfransa akademik İsmayıl Hacıyev yekun vurub.

Biologiya, aqrar və tibb elmləri üzrə Problem şurasının iclası

Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının (ETƏŞ) Biologiya, aqrar və tibb elmləri üzrə Problem şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclasda Problem şurasının işçi qruplarının üzvləri, eləcə də iddiaçılar, müvafiq dissertasiya işlərinin elmi rəhbərləri və məsləhətçiləri iştirak ediblər. AMEA-nın vitse-prezidenti, Problem şurasının sədri akademik İradə Hüseynova "Zoom" proqramı üzərində keçirilən iclası açaraq gündəlikdə duran məsələlər haqqında şura iştirakçılarına məlumatlandırılıb.

İclasda tibb üzrə 13 dissertasiya mövzusu müzakirəyə çıxarılıb. Dissertasiya mövzuları tibb üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Səfiyeva və biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ayten Ağayeva tərəfindən təqdim edilib. Müzakirəyə çıxarı-

lıq bəzi mövzuların adında dəyişikliklər edilməklə 12 iş müsbət qiymətləndirilərək qeydiyyatla alınıb, 1 iş yeni-dən müzakirə üçün geri qaytarılıb.

Şərqsünaslıq İnstitutu əməkdaşlarının il ərzində 450-dən artıq məqalə, məruzə və tezisi çap olunub

AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun 2023-cü ildəki elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyətinin yekunları ilə əlaqədar hesabat iclası keçirilib.

İclasda AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva müəssisənin 2023-cü ildəki fəaliyyətini əks etdirən hesabatı diqqətə çatdırıb.

Hesabatda 2023-cü ildə institut əməkdaşlarının səmərəli elmi fəaliyyət göstərərək, "Şərq ölkələrinin ictimai, iqtisadi, mədəni-tarixi inkişafı və Azərbaycanla əlaqələri" istiqaməti üzrə araşdırmalar apardıqları və elmi-tədqiqat planında nəzərdə tutulmuş bütün işləri yerinə yetirdikləri qeyd edilib.

Hesabatda ilk olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və sərəncamlarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərar və sərəncamlarının, habelə Dövlət proqramlarının icrası ilə əlaqədar görülmüş işlər diqqətə çatdırılıb. Bu sırada "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində Şərqsünaslıq İnstitutunda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev və müasir Şərq" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın, "Heydər Əliyev: Azərbaycan elmi və təhsil" mövzusunda III şagird respublika elmi-praktik konfransının, silsilə seminarların, sessiyaların, tədbirlərin keçirildiyi, "Zəmanəmizin dahi azərbaycanlısı" adlı məqalələr toplusunun, beynəlxalq elmi konfransın tezislərinin, "Unudulmaz lider" adlı kitabın çap olunduğu qeyd edilib. Daha sonra hesabat ilində institut əməkdaşlarının elmi-tədqiqat işləri barədə məlumat verilib. Qeyd edilib ki, elmi-tədqiqat işləri 1 elmi istiqamət, 5 problem çərçivəsində aparılıb. Plan üzrə icra olunan 111 elmi-tədqiqat işindən 51 iş başa çatıb, qalan işlərin 2023-cü il üçün nəzərdə tutulan hissəsi yerinə yetirilib.

İl ərzində institutda 26 kitab, monoqrafiya və məqalələr toplusu çap olunub, daha 13 kitab çapdadır. Institut əməkdaşlarının 450-dən artıq məqalə, məruzə və tezisi çap olunub. Bunlardan 72 elmi məqalə xaricdə (Türkiyə, İran İslam Respublikası, Rusiya Federasiyası, Ukrayna, Almaniya, ABŞ, İrlandiya, İsveç, İsveçrə, Pakistan, Özbəkistan, Qazaxıstan, İraq, Misir, Tunis, v.s.) nəşr edilib.

Institut əməkdaşları 74 dəfə xaricdə (Türkiyə, İsveç, İsveçrə, Almaniya, Avstriya, Hollandiya, ABŞ, Britaniya, Brazilya, Çexiya, Fransa, Yaponiya, Polşa, Estoniya, İrlandiya, Ukrayna, Rusiya Federasiyası, Tataristan, Pakistan, Misir, Tunis, İraq, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, v.s.) və 236 dəfə Azərbaycanda keçirilən cəmi 310 beynəlxalq elmi konfransda məruzə ediblər.

Hesabatda 2023-cü ildə institutda xarici ölkələrin səfirləri, elm və dövlət nümayəndələri ilə keçirilən görüşlər, təşkil edilən konfrans, seminar və tədbirlər, institutda kadr hazırlığı, elektron elmin vəziyyəti və digər məsələlər barədə məlumat verilib.

Sonra hesabat ətrafında müzakirələr aparılıb.

İclasın sonunda AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsi tərəfindən təhkim edilən akademik Nərgiz Axundova çıxış edərək, Şərqsünaslıq İnstitutunun böyük əhəmiyyətə malik olduğunu və hesabat ilində institutda görülmüş işlərin Şərqi bütün problem sahələrini əhatə etdiyini söyləyib, institutun 2023-cü ildəki fəaliyyətini müsbət qiymətləndirib.

AMEA-nın kollektivi Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib

Dekabrın 12-də AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvləri, institut və təşkilatlarının rəhbərləri müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, dünya şöhrətli siyasi xadim, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin vəfatının 20-ci ildönümü münasibətilə Fəxri Xiyabanda Ulu Öndərin məzarını ziyarət ediblər.

Öndərin məzarı üzərinə tər gül dəstələri qoyub, onun ruhu qarşısında baş əyiblər.

Ümummilli Liderin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzarı üzərinə tər çiçəklər düzülüb.

Tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin də xatirələri yad olunub, məzarları üstünə gül dəstələri düzülüb.

Qeyd edək ki, AMEA-nın bütün elmi müəssisə və təşkilatlarında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anım günü silsilə tədbirlərlə qeyd edilib.

Elmi ictimaiyyətin nümayəndələri Ümummilli Liderin unudulmaz xatirəsinə bəslədikləri dərin hörmət və ehtiramın ifadəsi olaraq Ulu

Heydər Əliyev və Türk dünyası

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun Türk filologiyası şöbəsinin baş elmi işçisi, filologiya elmləri doktoru, professor Elman Quliyevin Bakıda türk dilində "Haydar Aliyev ve Türk Dünyası" adlı kitabı çapdan çıxıb.

HAYDAR ALIYEV VE TÜRK DÜNYASI

Kitabda Azərbaycan Respublikasının qurucusu Ulu Öndər Heydər Əliyevin Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürklə bağlı fikirləri təhlil edilib. Eyni zamanda Ulu Öndərin ümumtürk mədəniyyəti nümunəsində türk xalqları ədəbiyyatı məsələlərini dəyərləndirməsi təhlil edilib.

Kitabda qeyd olunur ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev Atatürk şəxsiyyətini dəyərləndirib.

rəkən onu yüksək qiymətləndirib, müasir Türkiyənin tərəqqisini Atatürk ideyalarının təsirləri ilə əlaqələndirib. O, öz çıxışlarında həmişə Atatürkdən öyrənməyi və ondan nümunə götürməklə yollarını təbliğ edib. Heydər Əliyev Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin yaranma və inkişafının da Atatürkün fəaliyyəti ilə birbaşa əlaqəli olduğunu xüsusi vurğulayırdı.

Kitabda Ulu Öndərin türk mədəniyyətinə olan diqqət və qayğıları da xüsusi qeyd olunub. Professor Elman Quliyev Ulu Öndərə həsr etdiyi kitabında Heydər Əliyevi türk ədəbiyyatı və mədəniyyətinin hamisi kimi təqdim etməyi bacarıb. Heydər Əliyevin türk folkloru, türk yazılı ədəbiyyatı və onun nümayəndələri barədə söylədiyi fikirləri diqqət mərkəzində saxlayıb.

Heydər Əliyev və azərbaycançılıq ideyası

Dekabrın 11-də AMEA-nın akad. Z.M.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda "Heydər Əliyev və azərbaycançılıq ideyası" mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

Tədbirin əvvəlində Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

Elmi sessiyanı giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru akademik Gövhər Baxşəliyeva bildirdi ki, müasir dünyada təzahür edən və böyük rola malik ideoloji cərəyanlardan biri milli ideologiyadır. Ölkəmizdə əsas Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşması dövlətçiliyimiz və xalqımızın inkişafında mühüm rol oynayır, milli özünüdərkini və milli ruhunu dirçəlməsinə səbəb olub.

Ulu Öndərin müəllifi olduğu azərbaycançılıq ideologiyasının Azərbaycanda yaşayan, onu vətən bilən bütün fərdləri birləşdirən ideologiya olduğunu deyən akademik G.Baxşəliyeva milli məfkurə olan azərbaycançılığın dahi şəxsiyyətin Azərbaycan cəmiyyətinə təqdim etdiyi universal dəyərlər sistemi olduğunu, eyni zamanda Azərbaycan cəmiyyətinin bütün təbəqələrində qəbul edilən, mənimsənilən və həyat tərzinə çevrilən bir ideoloji xətt olduğunu vurğulayıb.

Şərqsünaslıq İnstitutunun Cənubi Azərbaycan şöbəsinin aparıcı elmi işçisi tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Yeganə Hacıyeva elmi sessiyada "Heydər Əliyevin azərbaycançılıq siyasəti və bütöv Azərbaycan" mövzusunda məruzə edib. Məruzədə Heydər Əliyevin həm SSRİ, həm də müstəqillik dövründə Azərbaycan xalqının mədəni-mənəvi birliyi istiqamətində fəaliyyətindən bəhs edilib. Ulu Öndərin Cənubi Azərbaycandakı soydaşlarımızın hüquqlarının qorunması, vətənin birləşdirilməsi, bütövləşdirilməsi məsələsinə müxtəlif çalarlarda gündəmə gətirməklə hər iki tayda yaşayan azər-

baycanlıların şüurunda və fəaliyyətində cənub mövzusunun müəyyən yer tutmasında mühüm rol oynadığını deyən məruzəçi Heydər Əliyevin davamlı fəaliyyətinin nəticəsi olaraq "Cənubi Azərbaycan" adının elmi-siyasi məfhum kimi rəsmiləşdirildiyini, "Bütöv Azərbaycan" şüarının təkə ədəbi, ictimai mühitdə deyil, eyni zamanda siyasi dairələrdə geniş müzakirə obyektinə çevrildiyini bildirib.

Şərqsünaslıq İnstitutunun İran filologiyası şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Günay Verdiyeva "Ulu Öndər və Cavad Heyət" mövzusunda məruzə edib. Məruzədə Ulu Öndər Heydər Əliyevlə dünya şöhrətli alim, naşir, həkim Cavad Heyət arasında olan münasibətdən bəhs olunub. Ümummilli Liderin bütün həyatı boyu canı və qanı ilə vətənə bağlı insan kimi "Cənubi Azərbaycandan olan ədiblərlə sıx əlaqədə olduğunu, onların taleləri ilə yaxından maraqlandığını deyən G.Verdiyeva bu ədiblərin sırasında Cavad Heyətin də olduğunu vurğulayıb. Məruzəçi Cavad Heyətin də öz növbəsində Ulu Öndərə böyük rəğbət bəslədiyini, hər zaman Heydər Əliyevin vətənə və Azərbaycan dilinə olan sevgisini heyranlıqla bildirdiyini qeyd edib.

Sonda məruzəçilər ətrafında müzakirələr aparılıb, suallar cavablandırılıb.

Şərəflə yaşanan ömür

Sağlığında dəyərli əməlləri ilə ad-san qazanan insanlar dünyalarını dəyişdikdən sonra da daim minnətdarlıqla yad ediliblər. Uzun illər "Elm və həyat" jurnalında və daha sonra AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda çalışdığı zaman kəsiyində, nə yaxşı ki, yaxşı əməlləri ilə yaddaşımızda iz qoyan insanlarla yaxından tanış olduğuma görə özümü şanslı hesab etməyə haqqım çatır.

ömür yoluna işıq salan mayaka bənzəyirdi.

Həmin gün tədbir iştirakçılarında "Toplu"nun V və VI cildləri ilə bərabər, böyük alimin ömürnaməsi sayıla biləcək "Daşlaşan sirlərin sirdaşı" kitabı da hədiyyə edildi. Həmin tədbirdə çıxış edən alim həmkarları, dostları, sabiq tələbələri olmuş bu millət vəkili, jurnalistlər və ailə üzvləri - oğlu - iqtisad elmləri doktoru Fuad Quliyev və qızı - tarix elmləri doktoru Vəfa Quliyeva səbəkar haqqında ən maraqlı xatirələri yada saldılar.

Azərbaycan Dövlət Televiziyasının 2001-ci ildə çəkdiyi "Daşları dindirən alim" filmində də bu əvəzolunmaz alim ömrünün yaddaqalan məqamları dolğun şəkildə əks olunmuşdur...

Tez-tez xatırladığım belə insanlardan biri də tarix elmləri doktoru, professor, AMEA-nın müxbir üzvü, "Şöhrət" ordenli, təkə Azərbaycanda deyil, onun hüdudlarından uzaqlarda da yaxşı tanınan epigrafiq alim Məşədixanım Nemət idi.

1924-cü il yanvar ayının 5-də Bakının Zabrat kəndində, çoxuşaqlı ailədə dünyaya göz açan Məşədixanım elə lap uşaq vaxtından çiyinlərinə düşən ağır yükü təkbaşına çəkməyə məcbur olmuşdu. 12 yaşından anasını, az sonra isə atasını itirən bu yeniyetmə qızıcığaz heç kəsə yük olmamaq üçün, 15 yaşında evlərinin yaxınlığındakı kənd klubunda işləməyə başlamışdı. Gündüz saat 2-də məktəbdən, gecə 12-də işdən evə qayıdan Məşədixanım bu çətinliklərə baxmayaraq, təhsil almağı özünün həyat amalına çevirmişdi.

1943-cü ildə ADU-nun (indiki Bakı Dövlət Universiteti) Filologiya fakültəsinə daxil olan M.Nemətova dərslərini əla oxuduğuna və fars dilinə böyük maraq göstərdiyinə görə, o zaman Şərqsünaslıq fakültəsinin dekani olan görkəmli Azərbaycan şərqsünası, tərcüməçi, filologiya elmləri doktoru Mübariz Əlizadənin köməkliyi ilə Fars şöbəsində təhsilini davam etdirmiş və 1948-ci ildə universiteti Fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdi.

O, bir müddət Azərbaycan Dövlət Radiosunun Fars şöbəsində makinaçı işləsə də, sonra AEA-nın Tarix İnstitutunun aspiranturasına daxil olur və ixtisas olaraq ən çətin sahəni - epigrafikanı seçir. Qadın xeylağı üçün bu sahənin böyük çətinliklər yaradacağını deyən həmkarlarına isə cavabı belə olur:

- Rahat laboratoriyalarda, isti otaqlarda oturmaq elmi işlərlə məşğul olanlar tapılacaq, amma çöllərdə işləməyə gedənlər olmayacaq. Mən həyatın hər üzünü görmüşəm...

Elə o vaxtdan başlayaraq, lap nağıllardakı kimi ayağına dəmir çarx geyinib və əlinə də dəmir əsa alıb, Azərbaycanın tarixi ərazilərini gəzməyə - çöl tədqiqatları aparmağa başlayıb. Onun tədqiqat obyektləri isə özünün dediyi kimi, ilanlı-çayanlı köhnə qəbiristanlıqlar, uçub tökülmüş məscid minarələri, pirlər və türbələrdəki yazılı abidələr olur.

92 illik ömrünün 60 ildən çoxunu ulu babalarımızın daşlara həkk edib bizlərə yadigar qoyduğu pozulmaz izləri - kitabələrdəki yazıları oxuyub-öyrənməyə sərf edən bu zəhmətkeş alim 2500-dən çox abidəni tədqiq edərək, altıncı illik "Azərbaycanın epigrafiq abidələri" toplusunu hazırlayıb çap etdirmiş və Azərbaycan xalqına yadigar qoymuşdur.

Abşerondakı XIII-XIV əsr abidələrinə əsasən, suriyalı nəsrənilərin Abşeronda yaşamağını, onların türkləşməsinə və islami qəbul etməsinə də məhz M.Nemət faktlarla sübuta yetirmişdir.

1991-ci ildə Moskvada keçirilən konfransda Davidoviç soyadlı tanınmış şərqsünas alim M.Nemətin yenice çapdan çıxmış "Azərbaycanın epigrafiq abidələri" toplusunu başı üzərinə qaldıraraq, "baxın, bu qadın sağlığında özünə heykəl qoyub", - deyərək onu alqışlamışdı. Seçdiyi sənətin vurğunu olan M.Nemət bir müddət BDU-da epigrafiqadan dərslər desə də, gənclərin bu sahəyə maraq göstərmədiyini təəssüflə qeyd edirdi.

Yaxşı yadımdadır, 2012-ci ilin soyuq fevral günündə, AMEA-da keçirilən möhtəşəm tədbirdə - onun "Azərbaycanın epigrafiq abidələri" toplusunun V və VI cildlərinin təqdimatı zamanı Məşədixanım Nemət özünü dünyanın ən xoşbəxt insanı sayırdı, desəm, səhv etməm. Çünki onu tanıdığım uzun illər ərzində bu altıncı illik hazırlanması barədə nə qədər nigarançılıq keçirdiyinin canlı şahidi olmuşdum. Sinəsinə xüsusi yaraşığı verən "Şöhrət" ordeni 88 yaşlı alimin

1999-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 illiyi ilə əlaqədar Dövlət Komissiyasının iclasında Məşədixanım Nemətin Uruq abidələri haqqındakı çıxışı hamıdan çox Ulu öndər Heydər Əliyevin diqqətini çəkmişdi. Çünki vaxtilə Azərbaycan torpağı olan Uruq abidələrindəki kitabələrini təhrif edərək, qəbiristanlığı darmadağın edən və Zəngəzurun heç vaxt Azərbaycan (Albaniya) torpağı olmadığını sübut etməyə çalışan, "Böyük Ermənistan" xülyası ilə yaşayan dınarqarası erməni tarixçilərini M.Nemət konkret dəlillər əsasında susdura bilmişdi. Uruq abidələri alban tayfalarının türkləşməsinə, islami qəbul etməsinə sübuta yetirməklə bərabər, həm də o vaxta qədər tarix ədəbiyyatında mövcud olan türk elementinin Qafqaza gəlmə konsepsiyasını alt-üst edərək, türklərin Qafqazın köklü aborigenləri olduğunu sübuta yetirmişdi.

Bu çıxışı dinlədikdən sonra uzaqgörən dövlət xadimi, Ulu öndər Heydər Əliyev demişdir: "Biz ermənilərin bütün bu iddialarının əsassız, uydurma olduğunu beynəlxalq aləmə sübut etməliyik. Bunun üçün əsaslı sənədlər, fundamental elmi-populyar nəşrlər yaranmalıdır. Biz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü nəinki yaşadığımız indiki illərdə, gələcək nəsillər üçün də qoruyub saxlamalıyıq. Bundan sonra da elə əsərlər yaradılmalıdır ki, o əsərlər indi Ermənistan Respublikası yerləşən həmin torpaqların Azərbaycana məxsus olduğunu daim, ardıcıl surətdə sübut etsin"...

Məşədixanım Nemət çətin sahənin tədqiqatçısı olmaqla yanaşı, həm də çətinliklərlə üz-üzə qalan dürüst insanların ən yaxın xeyirxahı idi. Onu yaxından tanıyanlardan biri kimi, şahidi olduğum belə hadisələrdən birini xatırlatmaq istədim...

Məlum 90-cı il hadisələrindən sonra hər yanda olduğu kimi, mənim uzun illər çalışdığım "Elm və həyat" jurnalı və onun kiçik kollektivi (cəmi 5 nəfər qalmışdı) maddi çətinliklər səbəbindən çıxılmaz vəziyyətə düşəndə, M.Nemətin göstərdiyi xeyirxahlığı unutmaq mümkün deyil. Vəziyyətdən hərtərəfli xəbərdar olan bu məğrur xanım yeri gələndə, xeyirxahlıq naminə, xahiş etməyi də özünə rəva görürdü. Bir gün sevincək redaksiyaya gəlib bizə dedi ki, narahat olmayın, Arifə demişəm (tarix elmləri doktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Arif Abbasov o zaman Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun direktoru idi - M.P.) sizin hamınızı institutda yarımşat işə götürəcəm. Siz də imkan daxilində institutun nəşrlərinin çapı hazırlanmasında onlara köməklik göstərməyə çalışsınız.

Səhərişi günü Məşədixanım Nemət özü də bizimlə bərabər direktorun qəbulunda oldu və biz, 5 nəfər əməkdaş ərizə yazıb işə qəbul edildik.

Bu hadisədən sonra biz jurnaldan ayrılmaq və Azərbaycanda yeganə elmi-populyar jurnal sayılan "Elm və həyat" çox az tirajla olsa da, nəşrini davam etdirdi...

Maral POLADOVA
AJB-nin üzvü

P.S. Yeri gəlmişkən, onu da qeyd hiss etdiyim torpaq, Vətən sevgisi də çox fərqli idi. İşğal altında olan ərazilərimiz haqqında daim ürəkəğrısı ilə danışdı. Heyif ki, bu nigarançılığın sonunu - Zəfər Bayramımızı görmək ona qismət olmadı. Amma belə bir günün gələcəyinə çox ümidlə baxırdı. Deyirdi ki, o mənfur millət öz xalqını məhvə aparır, bu iddianın sonu onlar üçün yaxşı olmayacaq! Ruhü şad olsun!!!

AMEA Naxçıvan Bölməsinin təməli: Naxçıvanı Tədqiq və Tətibö Cəmiyyəti

ELAN

Şəki Regional Elmi Mərkəzi

AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzi Tarix, arxeologiya və epiqrafiya şöbəsinə vakant böyük elmi işçi yeri üçün müsabiqə elan edir:

Müsabiqədə ixtisası üzrə 5 ildən az olmayaraq əmək stajı, ərəb-fars dillərində oxuma və tərcümə etmə bilik və bacarıqları olan tarix və arxeologiya ixtisasları üzrə elmlər və fəlsəfə doktorları iştirak edə bilərlər.

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən 1 ay müddətinə aşağıdakı ünvanla təqdim edilməlidir.

Tələb olunan sənədlər:

1. Rəhbərliyin adına ərizə
2. Şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti
3. Əmək kitabçasının surəti
4. Kadr uçotu vərəqi
5. Elmi materiallarının surəti

Ünvan: AZ5500, Azərbaycan Respublikası, Şəki şəhəri, L.Abdullayev küç., 24.
Tel: (+99424) 24 6 05 04; (+99424) 24 6 04 11; (012) 585 35 83
E-poçt: shrem@science.az; shrem@mail.ru

Alimlər suyu bir dəqiqəyə arsendən təmizləyən nanokompozit yaradıblar

Tomsk Politeknik Universitetinin (TPU) alimlərinin bir neçə dəqiqə ərzində suyu zəhərli arsenikdən təmizləmək üçün nanokompozit hazırlayıblar.

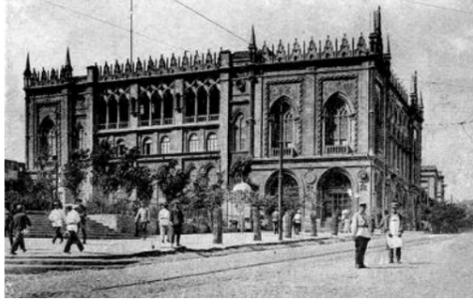
Yeni nanokompozitin ölçüsü 100 nanometre qədər olan bir neçə materialdan ibarətdir.

Komponentlərə maqnit dəmir oksidi və qrafen daxildir. Maqnetit əvvəllər universitetdə hazırlanmış qrafen oksidin səthində uşula alınmışdır. Bu yeni material ağır metal ionlarını, üzvi boyalardan və mikroorqanizmləri adsorbisiya etmək qabiliyyəti də daxil olmaqla unikal xüsusiyyətlərə malikdir.

Tədqiqatın ən mühüm nəticələrindən biri yüksək adsorbisiya dərəcəsidir. Fe₃O₄/rGO nanokompoziti cəmi bir dəqiqə ərzində arsen ionlarının 81%-ni çıxara bilər. Bu təsirli nailiyyət suda ağır metallarla çirklənmə problemini əvvəllər çətin görünən miqyasda həll etmək perspektivini açır.

İnkişaf yalnız təmiz içməli su ilə təmin etmək qabiliyyətinə malik deyil, həm də mikroelektronikada istifadə potensialına malikdir. Bu, ekologiyadan tutmuş müasir mikroelektronika texnologiyalarına qədər müxtəlif sənaye sahələrində Fe₃O₄/rGO nanokompozitinin istifadəsi üçün yeni üfqlər açır.

Araşdırma su ehtiyatlarının təmizlənməsi və yüksək texnologiyalı sənaye sektorlarında istifadəsi üçün ekoloji cəhətdən təmiz və effektiv materialların hazırlanmasında mühüm addımdır.

Arxeoloji ədəbiyyatdan məlumdur ki, 1926-cı ilin sentyabrında Zaqafqaziya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi yanındakı Zaqafqaziya Elmi Assosiasiyasının yardımı ilə Maddi Mədəniyyət Tarixi Akademiyası Qızılburun qazıntı işləri aparmaq üçün leninqradlı alim prof. A.A.Millerin başçılığı ilə oraya ekspedisiya göndərmişdir. Bu ekspedisiyanın qarşılınması və qazıntının nəticələrinə dair prof. A.A.Millerin ilkin mülahizələri də cəmiyyətin 29-cu və 30-cu protokollarında öz əksini tapmışdır. Sentyabr ayının 12-də keçirilən iclasda ekspedisiya və onun rəhbəri A.A.Millerin Naxçıvanda hüsn-rəğbətə qarşılınması, cəmiyyət tərəfindən M.Mirheydərzadə və Y.Qaziyevin tərcüməçi və bələdçi sifəti ilə professoru təhkim olunmaları haqqında qərar qəbul olunmuş, həmin ayın 25-də 200 nəfər üzv və həvəskarların iştirakı ilə keçirilən 30-cu iclasda isə prof. A.A.Millerin Qızılburunun tədqiqi haqqındakı məruzəsi dinlənmiş və alqışlarla qarşılınmışdır. 30-cu protokolda prof. A.A.Millerin məruzəsinin çox yığcam mətni də verilmişdir. Professor bir müddət sonra bu səfərinin yekunlarına aid "1926-cı ilin yayında Naxçıvan respublikasında arxeoloji tədqiqatlar" başlıqlı irihəcmli hesabatında ətraflı şəkildə bəhs etsə də, hər halda onun Qızılburun mədəniyyətinə dair Naxçıvanda ki məruzəsində söylədiyi ilkin mülahizələr öz əhəmiyyətini qətiyyətlə itirməmişdir. Arxeoloqların ilk mənbə kimi bu mətnə də müraciət etmələri faydalı ola bilər.

Protokollarda cəmiyyətin ədəbiyyat sahəsindəki iki mühüm xidməti ilə də tanış olmaq mümkündür. 28-ci protokoldan məlum olur ki, 1926-cı ilin sentyabr ayının 3-də Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin Naxçıvan şöbəsi yaradılması haqqında məsələ qaldırılmış, şöbənin 9 nəfərdən ibarət (Vahab Həsənzadə-sədr, Əbulfəzli Sadiqzadə-katib, Mehdi bəy Hacinski, Mirbəy Mirheydərzadə, Qəzənfər Hacıli, Şərif Əfəndizadə, Məhəmməd Rasizadə, Rza Paşazadə və Həsən Səfərlil) rəyasət heyəti seçilmişdir.

Cəmiyyətin ədəbiyyat sahəsindəki digər xidmətləri isə el ədəbiyyatı nümunələrinin toplanılması ilə bağlıdır. Bayatı, tapmaca, yarılmac, nağıl və digər folklor materiallarının toplanılıb qeydə alınmasına maddi marağı artırmaq üçün cəmiyyət öz büdcəsindən toplayıcı-lara müəyyən məbləğ ayırmağı da zəruri saymışdır.

Cəmiyyət fəaliyyəti dövründə respublikanın müxtəlif rayon və kəndlərinə elmi ezamiyyətlərin təşkilinə də xüsusi diqqət yetirmişdir. Bu sahədə Cəmiyyətin elmi katibi M.Mirheydərzadənin fəaliyyəti daha çox diqqət cəlb edir. Onun Ordubad, Culfa və Şəhur dairələrinə elmi səyahətləri olduqca məhsuldar olmuşdur. Bu səyahətlərdən biri haqqında 40-cı protokolda M.Mirheydərzadənin 11 vərəqlik geniş məruzəsi verilmişdir. Həmin məruzə elmi cəhətdən maraqlı olmaqla yanaşı, müasir mütəxəssislər üçün də lazımlı bir materialdır. Məruzədə Baş Nəzakət, Yengicə, Zeyvə, Dündəngə, Xanlıqlar, Püsyən, Yurtçu, Tənənən, Qarabağlar, Xincab, Əznəbörd, Şahtaxtı və s. kəndlərin coğrafi mövqeyi, əhalisinin etnik kökü, kövsənələrinin adı göstərilmiş, həmin kəndlərdə aşkar edilən tarixi abidələr, maddi mədəniyyət nümunələri və arxeoloji materiallar haqqında məlumat verilmişdir. Məruzənin mətni 1989-cu ildə bizim tərifimizdən oxuculara təqdim olunmuşdur.

M.Mirheydərzadənin Ordubad və Naxçıvanın tarixi və abidələri haqqında yazdığı əsərləri isə cəmiyyətin iclaslarında dəfələrlə müzakirə olunub təkmilləşdirildikdən sonra çapa layiq görülmüşdür. Təəssüf ki, adı çəkilən əsərlərin heç biri bu gündəki işıq üzü görməmişdir. Naxçıvanşünaslığın qiymətli inciləri hesab etdiyimiz həmin əsərlərin geniş elmi səhrlərə nəşri məsələsi tarixçi alimlərimizi düşündürməlidir.

Cəmiyyət varlığının 3 ili ərzində dəfələrlə ciddi maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşsa da, birinci protokolda qeyd olunduğu kimi, "vətənimizi tanımaq, öyrənmək və gələcək üçün lazımi tədbirlər aramaq"dan ötrü öz şərefli tarixi vəzifəsini layiqincə yerinə yetirmişdir.

Nəticə olaraq belə qənaətə gəlmək olar ki, muxtariyyətinin ilk illərində Naxçıvanda elmin inkişafında bütün məsuliyyəti Naxçıvanı Tədqiq və Tətibö Cəmiyyəti öz üzərinə götürmüş və o, yeganə elmi qurum kimi həmin dövrdə yalnız humanitar elmlər üzrə müəyyən nailiyyətlərin qazanılmasına müvəffəq olmuşdur. NTTC-ni bu gün elmin müxtəlif istiqamətləri, xüsusilə humanitar elmlər sahəsində müəyyən uğurlar qazanan AMEA Naxçıvan Bölməsinin təməli hesab etmək olar.

Protokollardan məlum olur ki, müxtəlif vaxtlarda Cəhri kənd feldşeri Borisin kənddəki dəfinə, Camaldın kənd müəllimi Şahhüseynin Nəzakət kəndindəki köhnə qəbiristanlığı, Cabbar Əmirovun Qızılburun kilsəsi, Nəzakət məktəb müdirinin "Ölü şəhər", Cəhri, Tırkeş və Yuxarı Remeşin məktəb müdirlərinin öz kəndlərindəki asari-ətiqə, Nürqüt kənd sakini İsmayıl Məhəmmədovun kənddəki qırmızı torpaq və gümüşbənzer daş, müəllim Yusif Qaziyevin Xan minarəsi haqqındakı məlumatları cəmiyyətin ayrı-ayrı iclaslarında dinlənilmiş, müzakirə olunmuş, hətta bu məlumatlar əsasında ayrı-ayrı yerlərdə elmi komissiyalar göndərilmişdir. Göndərilən komissiyaların işi çox vaxt uğurla nəticələnmişdir. Cəhri və Milaxda aparılan kiçik qazıntılar nəticəsində bir sıra arxeoloji materialların əldə edilməsi, Qıvraxda saxsı çölmək və qədim şüşə qabların tapılıb Naxçıvan muzeyinə verilməsi, Şahtaxtıda mövcud olan Govurqala haqqında məlumatların toplanılması, yayıqlı bir kənddən Şah Abbas məxsus qızıl yazılmış bir qılıncın alınması, Xaraba Gilandan keyanilərə məxsus barmaqlı bir yarağın tapılması həmin komissiyaların uğurlu işlərindəndir.

Cəmiyyətin ilk tədbirlərindən biri də Bakıda keçiriləcək Birinci Ümumittifaq Türkologiya qurultayına hazırlıq işləridir. Bu münasibətlə o dövr üçün Azərbaycan dili və mədəniyyəti ilə bağlı bir sıra aktual mövzularda məruzələrin oxunmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Ən fəal üzvlərdən M.Rasizadə "Dillərin tülu və qurubunu", H.Səfərlil "Türk dilinin mənşəyi və inkişafı", Ə.Rüstəmov "Türk dilinin bugünkü vəziyyəti, ərəb və latın əlifbası ilə tovsih və tənzimi bərsində", Ə.Qılmanov "Türk millətinin ibtidai tarixi və dini təsəvvürləri" mövzularında məruzələrlə cəmiyyət üzvləri və həvəskarlar qarşısında çıxışlar etmişlər. Protokollarda bu məruzələrin yığcam mətnləri ilə bərabər, məruzəçilərə verilən suallar və həmin suallara alınan cavablar da öz əksini tapmışdır. Cəmiyyət üzvləri və həvəskarların marağı dəirsə, yaşadıqları dövrdə ictimai-siyasi proseslərə münasibəti haqqında müəyyən təsəvvür əldə etmək üçün verilən bezi suallara nəzər salmaq kifayətdir: "Hərgah biz ərəb ləhcəsinə yaxud idik, nə üçün ləhcəmiz gətdikcə ruslaşdı?" "Dilin əsasının Nuhun üç oğlundan olması fəqət nəzəriyyədir, yaxud fənni-sübutlar var?" "Mədəniyyət ən əvvəl hansı millətdən başqa millətə keçmişdir?" "Lisan və ədəbiyyatımızın tərəqqisi üçün Naxçıvanda nə kimi bir elmi müəssisənin olması lazımdır?" "Nə üçün Nizami və Füzuli kimi şairlərimiz türkçə yox, farsca şeir deməyə başlamışlar?" "Türküstan və Tataristan ayrı olduqlarını onların iki ismə - tatar və türk kəlmələrinə malik olduqlarını sabit edir. Siz onları birləşdiriniz. "Stan" fars kəlməsidir. Xahiş olunur bu barədə bir qədər izahat verəsiniz".

Cəmiyyət tərəfindən birinci türkoloji qurultayda iştirak etmək üçün nümayəndə də göndərilmiş, hətta həmin nümayəndə - xalq maarif komissarı H.Musazadə qurultay haqqında təəssüratlarını mətbuatda çap etdirmişdir.

Protokollarda Cəmiyyətin arxeoloji bölməsinin iki böyük xidməti bərsindəki ilkin məlumatlar da çox əhəmiyyətliyədir. Həmin məlumatlardan öyrənirik ki, cəmiyyət üzvləri 1925-ci ilin sentyabr ayından 1926-cı ilin iyun ayınadək Xaraba Gilanda aparılacaq arxeoloji qazıntı işlərinə ciddi hazırlıq aparmış, bu işin həyata keçirilməsi üçün 300 manat pul ayrılmışdır. Üzvlər bu məsuliyyətli işə prof. V.M.Sisoyevin rəhbərliyi ilə Bakıdan dəvət edilmiş xüsusi elmi ekspedisiya ilə birlikdə başlamışlar. Xaraba Gilanda qazıntı işləri iyun ayının 18-dən 28-dək aparılmış, Cəmiyyətin 24-cü iclasında (28 iyun) 40 nəfər üzvün və Azərbaycan Asari-ətiqə Komissiyası nümayəndələrinin iştirakı ilə prof. V.M.Sisoyevin qazıntının nəticələrinə dair məruzəsi dinlənilmiş və müvafiq qərarlar çıxarılmışdır. İclasın çıxardığı qərarlardan biri belə idi ki, burada aparılan qazıntı işləri kifayətləndirici olmadığından gələcəkdə bu iş davam etdirilsin, "mübhəm qalmış məzaristan məsələsi və s. tarixi məsələlər aydınlaşdırılsın".

Əlimizə gəlib çatan bəzi tarixi sənədlərdən və mətbuat materiallarından aydın olur ki, Naxçıvan muxtariyyəti statusu qazandıqdan sonra burada yaradılan ilk elmi qurum Naxçıvanı Tədqiq və Tətibö Cəmiyyəti (NTTC) olmuşdur. Tədqiqat göstərir ki, Azərbaycanı Tədqiq və Tətibö Cəmiyyətinin şöbələrindən biri kimi NTTC-nin Naxçıvan Xalq Maarif Komissarlığı nəzdində yaradılması üçün 1925-ci ilin may ayınadək ilkin təşkilatınma işləri aparılmış, 21 may 1925-ci ildən etibarən isə onun keçirdiyi iclaslar rəsmən protokollaşdırılmışdır. (Protokolların faksimilesi geniş izah və qeydlərlə bizim tərifimizdən 2005-ci ildə "Naxçıvanı öyrənən elmi cəmiyyət" adı ilə kitab şəklində çap etdirilmişdir). Azərbaycan dilində ərəb əlifbası ilə yazılan bu protokollarda NTTC-nin 21 may 1925-ci ildən 27 avqust 1928-ci ilədək olan dövrdəki fəaliyyəti haqqında geniş məlumatlar vardır.

İlk protokollardan aydın olur ki, Mərkəzi Cəmiyyətin nümayəndəsi Məhəmməd Baharlının iştirakı ilə keçirilən birinci iclasda Naxçıvan Tədqiq və Tətibö Cəmiyyəti yaradılması elan olunmuş, Vahab Həsənzadə onun sədri, Mirbəy Mirheydərzadə isə elmi katibi seçilmişdir. Qeyd edilmişdir ki, bu Cəmiyyətin yaradılmasında məqsəd Naxçıvan respublikasının maddi mədəniyyət abidələrini, etnoqrafiya və tarixini, iqtisadiyyatı və təbiətini ətraflı və planlı şəkildə öyrənməkdir. Bu ciddi və şərefli vəzifəni həyata keçirmək üçün cəmiyyətdə 3 bölmə yaradılmışdır:

1. İqtisadi, ictimai, təbii bölmə.
2. Arxeoloji bölmə.
3. Etnoqrafi, türkoloji, tarix və ədəbiyyat bölməsi.

NTTC yarandıqı ilk gündən ictimaiyyətlə sıx əlaqə saxlamağa üstünlük vermişdir. Bu işi təşkil etmək üçün hətta Naxçıvan xalq maarif komissarının imzası ilə məktəb rəhbərlərinə 11 iyun 1925-ci il tarixli yazılı göstəriş də verilmişdir: "Bir və iki dərəcəli məktəblərin müdirlərinə və müəllimlərinə. Neçə ki, Azərbaycan türklərinin gələcəkdə maarif və mədəniyyətcə tərəqqi etmək üçün böyük fədakarlıq göstərib çalışırsunuz, habelə lazımdır ki, vətənimiz olan Naxçıvan Şura Cümhuriyyətini tanımaqdan ötrü bu cümhuriyyətcə məxsus və burada işlənen xüsusi ləhcə və sözlər bərsində məlumat toplayıb Maarif Komissarlığı nəzdində olan Tədqiq və Tətibö Cəmiyyətinə göndərsiniz. Xüsusen kənd müəllimlərinin xahiş olunur, olduqları kəndlərdə danışılan söz, ləhcə və kəndlilər arasında söylənilən nağıl, məsələn Atababa muzeylərinə (Möminəxatın məqbərəsi nəzərdə tutulur -F.X.) və mövcud asari-ətiqəyə qayət rəğbət edib yazaraq cəmiyyətin idarəsinə göndərsinlər".

Bu çağırışdan sonra cəmiyyət əz vaxt ərzində öz ətrafına çoxlu üzv toplamışdır. Protokollarda adları tez-tez çəkilən ən fəal üzvlər bunlardır: Məhəmməd Rasizadə, Əbdülezim Rüstəmov, Lətif Hüseynzadə, Xəlil Hacılarov, Həsən Səfərlil, Yusif Qaziyev, Rza Paşazadə, Əbulfəzli Sadiqzadə, Mehdi bəy Hacinski, Məhəmməd Əhmədzadə, Nəzakət Əfəndizadə, Əsəd Cəfərzadə, Əlisəttar Qılmanov, Asaf Ağakəşiyev, Şərif Əfəndizadə, Abbas Gülməhəmmədov, Qəzənfər Hacıli, Hüseyn Musazadə, Nəzakət Novruzov, Seyid Səbri, M.Xasayev.

Cəmiyyətin fəaliyyət dairəsini genişləndirmək məqsədi ilə Ordubad və Şəhurda onun özəkləri, Naxçıvan Darülmüəllimində isə dəməyi də yaradılmışdır. Elə həmin vaxt cəmiyyətin elmi katibi M.Mirheydərzadə mətbuat vasitəsilə bir daha ayrı-ayrı təşkilatların və şəxslərin köməkliyinə ümidvar olduğunu bildirərək yazırdı: "İşə başlamalıyıq. Neçə aydır ki, Naxçıvanda Azərbaycanı Tədqiq və Tətibö Cəmiyyətinin şöbəsi yenidən təşkil olunub. Ölkəşünaslıq və ədəbiyyat maraqları ölkəni tədqiq və öyrənmək istəyən bu cəmiyyətcə üzv və müxbir yazılmışlar... Naxçıvan Cümhuriyyətinin öyrənilməsi asan və ufaq bir iş deyildir... Bundan belə ümidvar olub, arzu olunur üzv və müxbir olub-olmayan müəllimlər, Darülmüəllimin tələbələri bu mühüm vəzifənin qalibə onlara aid olduğunu nəzərə alıb hamı kəndlərdə, şəhərdə, harada olsalar, Cəmiyyətin məram və işlərinin tərəqqisində səmimi surətdə iştirak edib çalışsınlar. Xalq ədəbiyyatına, ölkəni yaşayışı, iqtisadi-ictimai usuluna, asari-ətiqəyə cümhuriyyətdə olan cürbəcür ləhcə və lüğətlərə dair materiallar toplayıb Maarif Komissarlığı nəzdində cəmiyyətin idarəsinə göndərəcəklər".

Müraciətdən göründüyü kimi NTTC respublikanın maddi mədəniyyət abidələrinə, tarixinə, ləhcəsinə, el ədəbiyyatı və etnoqrafiyasına aid məlumat və materialların toplanılması və tədqiqinə xüsusi əhəmiyyət

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rəsim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Fərman XƏLİLOV
AMEA Naxçıvan Bölməsi Əlyazmalar
Fondunun direktoru, filologiya elmləri doktoru

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

Вневременная стратегическая повестка

Успешная дипломатия патриарха геополитики Гейдара Алиева сыграла фундаментальную роль в обеспечении национальной безопасности страны

12 декабря исполнилось 20 лет со дня невосполнимой утраты всего азербайджанского народа - именно в этот день 2003 года скончался общенациональный лидер Гейдар Алиев, один из немногих титанов, с физической кончиной которых у нации появляется действительно вневременная стратегическая повестка, которая связана с неукоснительным соблюдением наставлений, заповедей и заветов, рассчитанных на века вперед.

Продуманная и успешная дипломатия многопытного патриарха геополитики Гейдара Алиева изначально сыграла фундаментальную роль в защите национальных интересов нашего независимого государства в системе международных отношений и обеспечении национальной безопасности, которая будет осуществляться после него еще долгие годы.

Изучение наследия Гейдара Алиева, его пропаганда, использование этого наследия и передача его будущим поколениям являются ключевой задачей, стоящей сегодня перед нашим государством. В этом смысле подписанное Президентом Ильхамом Алиевым Распоряжение об объявлении 2023 года Годом Гейдара Алиева является одной из важнейших мер, проводимых в целях увековечения памяти общенационального лидера.

Прочный фундамент независимости

В 1969-1982 годах, во время первого руководства великого лидера нашей республикой по его инициативе и благодаря его усилиям были

созданы сотни заводов, фабрик и производственных сфер, а также заработало более 250 промышленных предприятий союзного масштаба. Именно тогда Гейдар Алиев заложил прочный фундамент будущей независимости Азербайджана, доказав своей конкретной политико-административной деятельностью, что он является настоящим лидером своего народа.

Возвращение Гейдара Алиева к политической власти по просьбе азербайджанского народа в 1993 году совпало с годами лишений и упадка в нашей истории, безуспешной войны, реализации планов по разделу азербайджанских земель, сдачи наших земель врагу. Именно в тот период Гейдар Алиев спас азербайджанскую государственность и Азербайджан от опасности распада. Его решимость принесла народу бодрость духа, вернула ему веру в себя. Только после возвращения исторической личности Гейдара Алиева к власти началось осуществление прогрессивных реформ во всех сферах деятельности, были предприняты последовательные меры по приведению законодательства в соответствие с международными стандартами.

12 декабря члены Президиума Академии наук, руководители институтов и организаций НАНА посетили могилу великого лидера на Аллее почетного захоронения. Представители научной общественности почтили незабвенную память общенационального лидера и возложили на его могилу букеты свежих цветов.

Также была почтена память спутницы жизни великого лидера, выдающегося ученого-офтальмолога академика Зарифы ханым Алиевой, известного государственного деятеля Азиза Алиева и профессора Тамерлана Алиева. На их могилы также были возложены свежие цветы.

Международное сотрудничество - приоритет

12 декабря президент НАНА академик Иса Габиббейли посетил бюст великого лидера Гейдара Алиева в Ташкенте, где он вместе с азербайджанской делегацией принимал участие в юбилейных мероприятиях, посвященных 80-летию со дня создания Академии наук Республики Узбекистан.

На торжественной церемонии открытия юбилейных мероприятий было зачитано поздравительное письмо Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева. Затем с вступительной речью выступил президент Академии наук Узбекистана академик Бехзод Юлдашев.

Выступив на церемонии открытия, президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что связи между Азербайджаном и Узбекистаном развивались всегда во всех сферах, в том числе и в области науки. Говоря о сотрудничестве между академиями наук двух стран, академик Габиббейли отметил, что в последние годы двусторонние научные и культурные связи развиваются ускоренными темпами по всем направлениям. Руководитель НАНА подчеркнул, что начался новый этап развития связей между научными организациями не только Азербайджана и Узбекистана, но и всех стран тюркского мира в целом, и поздравил узбекских коллег с юбилеем Академии наук Республики Узбекистан.

Далее на мероприятии был продемонстрирован документальный фильм, повествующий о 80-летнем историческом пути АН Узбекистана. После церемонии открытия состоялся концерт деятелей культуры и искусства Узбекистана.

Одна нация - два государства

Что касается международной составляющей деятельности НАНА, незадолго до своего отъезда в Узбекистан руководитель главного научно-ведомства нашей страны академик Иса Габиббейли принял участие и выступил с докладом на Генеральной Ассамблее Академии наук Турции (TÜBA).

Церемонию открытия Генеральной ассамблеи Академии наук Турции, которая была посвящена 100-летию Турецкой Республики, открыл президент TÜBA профессор Музаффер Шекер. Доклад академика Габиббейли назывался "Модель "Одна нация - два государства" в развитии Азербайджана и Турции".

По-прежнему крепки и научные связи азербайджанских и грузинских филологов. Свидетельство тому - встреча в Институте литературы имени Низами (ИЛ) НАНА с представителями Института грузинской литературы имени Шота Руставели (директор профессор Ирма Ратиани, замдиректора профессор Мака Элбакидзе и сотрудник профессор Иринэ Модебадзе), в ходе которой были обсуждены возможности дальнейшего сотрудничества.

Приветствуя гостей, замдиректора ИЛ доцент Мехман Гасанли рассказал об истории реализованных совместных мероприятий и значении изданных книг. Он подчеркнул, что монография "Низами Гянджеви и Шота Руставели", которая была подготовлена в ходе совместного проекта двух институтов в 2017-2020 гг., была издана в 2021 году в Баку и Тбилиси на азербайджанском, грузинском и английском языках.

В свою очередь профессор Ратиани, отметив значение двустороннего сотрудничества, подчеркнула, что совместная деятельность будет способствовать расширению дальнейших связей.

Великое начало нового исторического этапа

стр. 10 ⇨

Гейдар Алиев и тюркский мир

стр. 10 ⇨

Şuşa - в узбекоязычном сегменте Википедии

стр. 11 ⇨

High tech has failed to improve quality of life globally: Turkish minister

стр. 12 ⇨

Еще одно издание в копилку алиевоведения

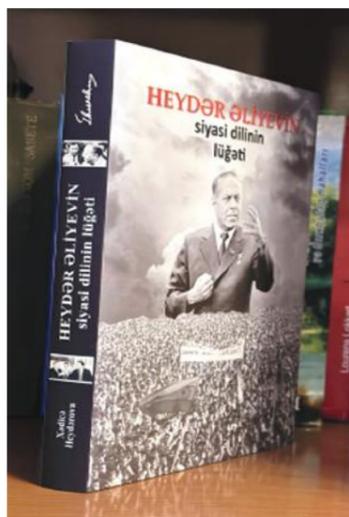
Вышел из печати "Словарь политического языка Гейдара Алиева"

Автором нового издания является заведомо истории азербайджанского языка Института языкознания имени Насими НАНА доктор философии по филологии, доцент Хадиджа Гейдарова. Редактором книги и автором предисловия является директор института доктор филологических наук, профессор Надир Мамедли.

А рецензентами выступили доктор филологических наук профессор Саюла Садыгова и Исмаил Мамедли.

Отметим, что новое издание приурочено к 100-летию юбилею великого лидера, посвятившего всю свою жизнь народу. Этот словарь является первым опытом в области лексикографии из-за особенностей его посвящения языку государственного деятеля.

В словарь включены термины, относящиеся к политологии, дипломатии и военной тематике, сокращенные названия политических организаций, а также антропонимы и топонимы, разработанные на языке великого лидера. Термины,

относящиеся к науке политологии, обозначают политические взгляды великого лидера в советское время (например, коммунист, большевик, пятилетка, Верховный Совет и т. д.) и лексические единицы, которые он использовал в связи со своей политической деятельностью в 90-е годы прошлого века - например, правовое общество, междуна-

родный мир, ведущие силы, политические партии и т. д.

Хотя в языке Гейдара Алиева из антропонимов сложились имена поэтов и писателей, музыкантов, в словарь были включены только имена политических деятелей.

Этот словарь, посвященный языку государственного деятеля и представленный как научное нововведение, очень интересен с точки зрения отражения политических взглядов Гейдара Алиева, его лексикой, и в нем, помимо терминологической лексики, весьма значимы с исторической точки зрения сведения о политических деятелях, которых великий лидер упоминает в своих речах и выступлениях, историко-географические названия, толкования событий и предметов.

Источник, включенный в "Собрание электронных документов Гейдара Алиева" Президентской библиотеки Управделами Президента Азербайджанской Республики 1969-1982, 1989-1993, 1993, 1994, 1995, 2000, 2003 г.г. - речи, выступления, доклады, интервью и заявления Гейдара Алиева, собранные по годам.

Гейдар Алиев и тюркский мир

Одноименная книга ученого-востоковеда увидела свет на турецком языке

В Баку вышла в свет книга главного научного сотрудника отдела тюркской филологии Института востоковедения имени академика Зии Буниятова НАНА доктора филологических наук, профессора Эльмана Гулиева "Гейдар Алиев и тюркский мир" на турецком языке.

HAYDAR ALİYEV VE TÜRK DÜNYASI

В издании проанализированы взгляды архитектора Азербайджанской Республики, великого лидера Гейдара Алиева об основателе Турецкой Республики Мустафе Кемале Ататюрке.

В то же время издание содержит анализ и оценку нашим общенациональным лидером вопросов литературы тюркских народов на примере общетюркской культуры. В книге отмечается, что великий лидер Гейдар Алиев высоко ценил личность Ататюрка, связывая прогресс современной Турции с влиянием его идей.

В своих выступлениях он всегда пропагандировал учение Ататюрка и рекомендовал брать с него пример, особо подчеркивая, что развитие азербайджано-турецких отношений также напрямую связано с деятельностью Ататюрка.

Отметим, что в книге азербайджанского ученого-востоковеда особо подчеркнута внимание и забота великого лидера о тюркской культуре. Профессор Эльман Гулиев в своей книге, посвященной великому лидеру, сумел представить Гейдара Алиева как покровителя тюркской литературы и культуры. Он обратил внимание на высказывания Гейдара Алиева о тюркском фольклоре, тюркской письменной литературе и ее представителях.

Великое начало нового исторического этапа

Распоряжение Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева о проведении внеочередных президентских выборов в Азербайджане знаменует собой начало новой исторической эпохи в жизни страны. Всем хорошо известно, что под руководством Президента Ильхама Алиева независимое Азербайджанское государство заложило крепкие основы своей военной мощи и экономического развития, а исторической Победой, одержанной в Отечественной войне, выполнило важнейшие задачи большого этапа периода независимости. Сегодня независимый Азербайджан воспринимается международным сообществом в качестве влиятельного, надежного и могущественного государства.

Предстоящие новые задачи требуют проведения в Азербайджане более широкомасштабных реформ, соответствующих новым призывам современности. Решение о проведении в Азербайджане внеочередных выборов - важный политический шаг, сделанный для начала нового этапа развития. Внеочередные выборы, которые пройдут в республике, несомненно, приведут к еще более блистательному развитию.

В то же время, полное восстановление территориальной целостности и государственного суверенитета, которое стало возможным благодаря исторической Победе, одержанной под руководством Президента Азербайджанской Республики, нашего победоносного Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева в Отечественной войне, а также успешной реализации антитеррористических мероприятий, привело к необходимости в проведении выборов на всей территории нашей страны. Поэтому внеочередные президентские выборы, которые пройдут 7 февраля 2024 года, станут полным и решительным подтверждением государственного суверенитета Азербайджанской Республики в условиях территориальной целостности. Как и все слои нашего народа, азербайджанские ученые также считают проведение внеочередных президентских выборов важным политическим событием с точки зрения великого начала нового исторического этапа развития в стране и полного подтверждения нашей государственной независимости. Царящие в стране солидарность между народом и государством и крепкая общественно-политическая стабильность полностью гарантируют, что внеочередные президентские выборы пройдут в атмосфере организованного участия и единства нашего народа.

Иса ГАБИББЕЙЛИ,
президент НАНА академик

Судьба связала ее с тремя университетами

Проекты, осуществляемые под руководством академика Наргиз Пашаевой, занимают важное место в культурной жизни Азербайджана

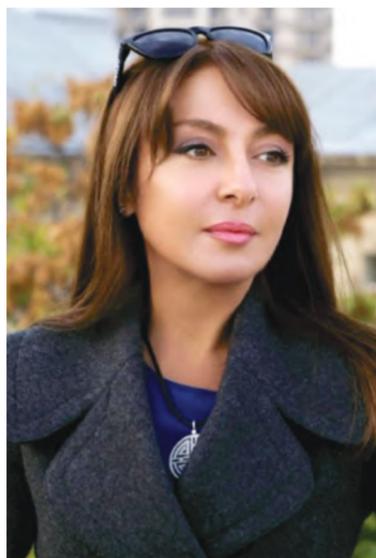
13 декабря свой день рождения отметила заслуженный деятель науки, вице-президент Национальной академии наук Азербайджана, ректор Бакинского филиала Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова академик Наргиз Пашаева, которая вносит большой вклад в развитие азербайджанской науки, образования, культуры, достойно продолжает традиции семей Мир Джалала Пашаева и Насира Имангулиева.

В день рождения одной из видных представительниц научной элиты Азербайджана академика Наргиз Пашаевой АЗЕРТАДЖ представил некоторые моменты ее жизни и деятельности.

Говорят "Трава на корню растет". Еще в студенческие годы преподаватели увидели в Наргиз ханым такие черты, как трудолюбие, неутомимое усердие, присущие всем представителям рода Мир Джалала. Поэтому с 1983 года, когда она с отличием окончила Азербайджанский государственный университет (ныне Бакинский государственный университет), ее оставили преподавать в этом высшем учебном заведении. В 26 лет она уже была кандидатом наук. Досрочно завершила диссертационную работу под названием "Новаторство Сабир" и успешно защитила ее.

Как она отметила в одном из выступлений, судьба связала ее с тремя университетами. Бакинский государственный университет - источник гордости Азербайджана, первое высшее учебное заведение, Бакинский филиал Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова и Оксфордский университет.

С марта 1987 года Наргиз Пашаева работала на кафедре истории азербайджанской литературы филологического факультета БГУ в должности ассистента, преподавателя, старшего преподавателя, доцента. В 2004 году защитила докторскую диссертацию на тему "Художественно-эстетическое восприятие человека в современной азербайджанской литературе (на основе творчества народного писателя Эльчина)", в 2005 году была удостоена уче-

ной степени доктора филологических наук и ученого звания профессора. В 2006-2008 годах занимала должность проректора по международным связям в Бакинском государственном университете, а также возглавляла Диссертационный совет.

Начало функционирования в 2008 году Бакинского филиала Московского государственного университета (МГУ) имени М.В.Ломоносова явилось знаменательным событием в системе образования Азербайджана. Спустя некоторое время Бакинский филиал МГУ, возглавляемый академиком Наргиз Пашаевой, на высоком уровне провел в Ходжасанском кампусе 47-ю Международную химическую олимпиаду (2015). Вот уже 15 лет это учебное заведение готовит специалистов, отвечающих велению времени, отличающихся научным и творческим мышлением.

В 2013 году благодаря усилиям академика Наргиз Пашаевой был создан и Научный центр Азербайджана и Кавказоведения имени Низами Гянджеви при Оксфордском университете. Центр является первым научно-исследовательским учреждением по изучению истории и культуры Азербайджана и Кавказского региона, где расположена наша стра-

на, при Оксфордском университете (Великобритания).

Проекты, реализуемые академиком Наргиз Пашаевой как руководителем Научного центра Низами Гянджеви с азербайджанской стороны, а также как сопредседателем Англо-азербайджанского общества, играют важную роль в пропаганде нашей национальной науки, истории в мире.

Научная, научно-организационная и общественная деятельность выдающегося ученого Наргиз Пашаевой по своим масштабам выходит за пределы Азербайджана. Итогом этого стало присуждение Наргиз ханым высшей государственной награды Российской Федерации - ордена Дружбы, государственной награды Венгрии - "Командорского креста за заслуги", она является офицером французского ордена Академических пальм, удостоена орденов и медалей других стран.

С 2015 года Наргиз ханым - почетный профессор Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова. Отраднo, что этого звания, которое присуждается выдающимся деятелям науки, политическим и государственным деятелям мира, лауреатам Нобелевской премии, философам, влиятельным личностям, поддерживающим в мире науку, образование, дружбу между народами, осуществляющим важную деятельность в этом направлении, удостоена и Наргиз Пашаева.

Проекты, осуществляемые под руководством ученого-филолога Наргиз Пашаевой, занимают важное место в культурной жизни Азербайджана. Театр "Творческая сцена ÜNS", автором и руководителем которого она является, привнес новое дыхание в культурную жизнь нашей страны. Представляемые здесь спектакли, проводимые мероприятия могут быть расценены как важные события в деле пропаганды общечеловеческих ценностей, межкультурного диалога.

Напомним, что соответствующими распоряжениями Президента Ильхама Алиева в 2009 году Наргиз Пашаева была удостоена почетного звания "заслуженный деятель науки", а в 2022 году награждена орденом "Шараф".

Мотивация - высокая

С каждым годом ширится вики-движение, цель которого - достоверная информация о нашей стране

В минувшие выходные в Гейгеле, в Олимпийском спорткомплексе, завершился зимний лагерь молодых википедистов-2023 (Winter Wikicamp), организованный группой пользователей азербайджанского сегмента Википедии при поддержке Министерства молодежи и спорта. В мероприятии приняло участие 60 юношей и девушек - в основном, студенты различных вузов страны и молодые специалисты.

Главная цель, которую ставили организаторы - усиление вики-движения в Азербайджане, установление тесных связей и сотрудничество между активными пользователями, а также привлечение новых волонтеров, создание статей в Azviki о деятельности Минмолодежи и спорта нашей страны. По словам руководителя группы вики-пользователей Аиды Аслановой (она также - сотрудник отдела международных и общественных связей Института географии Министерства науки и образования), актуализация в азербайджанском обществе того факта, что Википедия является виртуальной информационной платформой, имеющей особое значение для получения информации в современную эпоху, делает чрезвычайно актуальным проведение пропагандистской работы по массовому использованию свободной энциклопедии, привлечению в нее молодых добровольцев, обладающих навыками использования современных технологий.

Нарративы и надежные источники

"Кроме того, - заявила она, - важно проводить просветительские мероприятия по Википедии не только на азербайджанском языке, но и на других ведущих языках для целенаправленного и планомерного осуществления деятельности, связанной с нашей страной".

Потому и программа зимнего лагеря была невероятно насыщенной: за два дня занятий (третий день был экскурсионным) надо было не только узнать как можно больше об открытой энциклопедии, но и научиться открывать собственный профиль (аккаунт), суметь отредактировать и разместить в выбранном разделе Википедии свой материал, правильно ответить на комментарии и т.д.

Для этого организаторы мероприятия так построили свою работу, что теоретические занятия и тренинги на очень важные и актуальные темы ("Нарративы, нейтралитет, надежные источники", "Искусственный интеллект и Википедия", "Викификация" и т.д.) перемежались с практическими заданиями. Для этого все участники были поделены на две группы: большая часть - новички, горящие жела-

нием поскорее внедриться в эту деятельность, и меньшая - несколько человек, имеющих за плечами и опыт работы, и участие в подобных лагерях.

Создание и редактирование статей одновременно профессиональными (опытными) пользователями и новичками началось в первые же часы работы лагеря: для того, чтобы познакомиться друг с другом, у ребят было почти 5 часов дороги в автобусе по маршруту Баку-Гейгель. Поэтому по приезду, после получения от организаторов соответствующей промо-экипировки (футболки, термос, блокнот с ручкой), сразу же закипела работа, где "новенькие" показали высокую мотивацию, заинтересованность и стремление узнать как можно больше о правилах свободной энциклопедии.

В гейгельском мероприятии принимали участие люди разных возрастов - от 19 до 29 лет. Знакомимся. Новичок Гюльшан Юсифова, второкурсница UNEC (Русская

В современную эпоху трудно переоценить роль достоверной информации, особенно, когда не прекращается гибридная информационная война

экономическая школа) и опытный википедист Шафа Мовсумов, руководитель Фонда Великой Отечественной войны Национального музея истории Азербайджана, докторант Института истории им.Бакиханова НАНА (защита кандидатской диссертации в следующем году).

Информация должна быть достоверной

Гюльшан - автор двух статей (о влиянии освобожденных от оккупации азербайджанских земель на все сферы деятельности нашей страны и о цифровой экономике), вышедших в сборнике материалов Евразийского форума в одном из украинских издательств. Теперь ее мечта - поместить свои работы в Azviki: она, собственно, и в лагерь в Гейгель приехала, чтобы научиться этому.

А Шафа Мовсумов, который участвует в вики-движении с 2017 года (это уже шестой лагерь на его счету), уже успел разместить в Википедии не один десяток своих статей. Посвящены они по большей части азербайджанской советской историографии (нашим бойцам - участникам Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.), а

также деятельности азербайджанской диаспоры в российском Курсе (молодой ученый успешно сотрудничает в этом плане с руководителем диаспоры, доцентом местного университета Гасымом Керимовым). "В современную эпоху, - уверен историк, - трудно переоценить роль достоверной информации, особенно, когда не прекращается гибридная информационная война".

Отметим, что количество статей в азербайджанской Википедии - порядка двухсот тысяч, за последние 15 лет Azviki увеличилась в два раза.

По словам председателя общественной организации "Азербайджанские добровольцы Викимедиа" (Azərbaycan Vikimediya Könüllüləri) и одного из администраторов азербайджаноязычной Википедии Эльгона Аталиева, стало гораздо больше и активных участников вики-движения - то есть количество тех, кто за последние 30 дней сделал хотя бы одну правку (с IP-адресов, или зарегистрированные реальные участники) приближается к 700 человек. "В нашей деятельности нам огромную помощь оказывает Министерство молодежи и спорта, а также Агентство государственной поддержки НПО", - подчеркивает эксперт.

Первое место - у команды Saraswati

Завершился зимний лагерь википедистов подведением итогов конкурса статей. Первое место в нем заняла команда Saraswati, возглавляемая капитаном Нураи Танрывердиевой, стаж волонтерской деятельности в вики-движении которой порядка шести лет. За это время Нурай (она также специалист отдела электронных ресурсов Научной библиотеки НАНА) создала более четырех тысяч статей на самые разные темы в зависимости от потребностей Azviki на трех языках (азербайджанском, русском, английском).

За два дня работы под ее руководством ребята написали пятнадцать статей, посвященных спортсменам, родившимся в Гейгеле, и достопримечательностям этого уникального края. Продуктивную работу команды компетентное жюри оценивало по нескольким критериям, в числе которых значится и оперативное размещение статей в Википедии и соцсетях на нескольких языках прямо во время работы лагеря - что называется в прямом эфире. Итогом стало заслуженное первое место в командном зачете и подарки от организаторов - smart-часы, которые будут напоминать ребятам, что время быстротечно, и надо успеть разместить в открытой энциклопедии как можно больше информации о нашей стране.

Галия АЛИЕВА, Баку-Гейгель-Баку

Шуша - в узбекоязычном сегменте Википедии

В рамках проекта Азербайджанского культурного центра имени Гейдара Алиева в Узбекистане ведется работа по созданию статей об Азербайджане в узбекском сегменте международной электронной энциклопедии Wikipedia.org.

По сообщению пресс-службы центра, по случаю объявления ТЮРКСОЙ города Шуша "Культурной столицей тюркского мира" на 2023 год волонтерами Азербайджанского культурного центра имени Гейдара Алиева в Википедии на узбекском языке были созданы и сданы в пользование новые разделы об исторических памятниках,

образцах архитектуры, а также домах-музеях известных шушинцев. Среди них, в частности, представлены такие разделы, как "Дворец Карабахского хана", "Дворец Гарабеюк ханым", "Дворец Гаджи Гулулар", "Дом Мехмандаровых", "Дом Зохраббекова".

В разделах "Дворец Карабахского хана" и "Дворец Гарабеюк ханым" упоминается, что на территории Шушинской крепости имелось несколько дворцов, однако до наших дней сохранились лишь два из них - Дворец Гарабеюк ханым и Дворец Панахали хана. В разделе отмечается, что почти для всех городов средневекового феодального общества было характерно наличие укреплений, построенных внутри города. В статьях говорится, что уникальность архитектуры в Шушинской крепости привлекает внимание путешественников и гостей города.

Статьи содержат подробную информацию об историко-архитектурных зданиях, расположенных в культурной столице Азербайджана. В разделе подчеркивается, что большая часть этих памятников были разрушена в результате 30-летней оккупации Арменией азербайджанских территорий, от некоторых остались лишь стены.

До внимания читателей доводится, что в ходе 44-дневной Отечественной войны Азербайджанская армия под руководством Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева освободила оккупированные земли, и в настоящее время Азербайджанское государство проводит на данных территориях работы по строительству и благоустройству, а Фонд Гейдара Алиева осуществляет реставрацию упомянутых памятников.

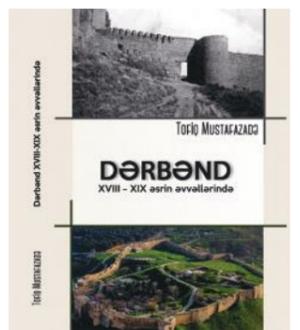
Со статьями в Википедии можно ознакомиться, перейдя по ссылкам: https://uz.wikipedia.org/wiki/Qorabog%CA%BB_xonining_saroyi, https://uz.wikipedia.org/wiki/Qorabuyuk_xonim_saroyi, https://uz.wikipedia.org/wiki/Mehmandarovlar_uyi, https://uz.wikipedia.org/wiki/Hoji_Gulu_naslining_mulki, https://uz.wikipedia.org/wiki/Zohrabbekovning_uyi

Дербент: XVIII - начало XIX века

Издана книга заведующего отделом Института истории и этнологии Национальной академии наук Азербайджана (НАНА) доктора исторических наук, профессора Тофига Мустафазаде "Дербент: XVIII - начало XIX века".

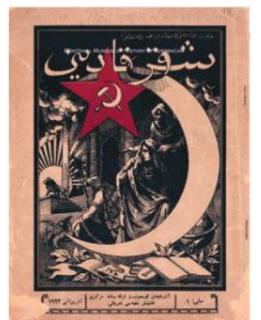
Как сообщили в пресс-службе института, в книге на основе архивных документов и исторических источников исследуется социально-экономическая и общественно-политическая ситуация в Дербенте в XVIII - начале XIX веков. Научный труд освещает положение Дербента, которым до начала XVIII века как султанатом правил назначаемый шахом правитель, во время оккупации царской Россией в 1722-1735 годах, в периоды существования Дербентского ханства (1747-1759 и 1796-1803), а также в годы, когда Дербент входил в состав Губинского ханства (1759-1796, 1803-1806).

Издание будет полезно ученым-историкам, студентам высших учебных заведений и всем, кто интересуется историей. Кроме того, книга включена в электронные издания института.

В Музее истории хранится первый экземпляр журнала Şərq qadını

Первый экземпляр журнала Şərq qadını ("Женщина Востока"), изданный 100 лет назад, хранится в Фонде документальных источников Национального музея истории Азербайджана.

Отметим, что первый номер журнала вышел 30 ноября 1923 года в Баку. Одна из просвещенных женщин Азербайджана, выдающийся педагог, общественный деятель Медина Гиясбейли, которая вела борьбу с неграмотностью, была одной из основательниц журнала Şərq qadını. Это издание было первым женским журналом в Азербайджане и на всем Востоке, пропагандирующим борьбу за свободу женщин и распространяющим идеи в этом направлении.

Десятый экземпляр журнала вошел в фонд "Уникальные книги" библиотеки музея.

Гуманистические подходы к наследию

Заместитель директора Института литературы имени Низами НАНА доктор философии по филологии, доцент Мехман Гасанлы выступил на международной научной конференции, организованной Айтматовской академией (Aitmatov Academy) на тему "Гуманистические подходы к наследию Чингиза Айтматова в мире".

Мероприятие состоялось в столице Великобритании Лондоне. Наш ученый принял участие в конференции по приглашению Академии Айтматова. Темой его выступления на первой панели конференции стала "Личные письма писателя, хранящиеся в архивах Азербайджана" (The personal Letters of the writer At The Archives of Azerbaijan).

Отметим, что в конференции приняли участие ученые из престижных университетов Великобритании, Турции, Казахстана, Кыргызстана, Германии и России.

В рамках программы IVLP

Основательница SmFresh Oil, врач, специалист по питанию Майя Сабзалиева, являющаяся инкубатором-резидентом Парка высоких технологий Министерства науки и образования АР, была выбрана посольством Соединенных Штатов Америки в Азербайджане в качестве женщины-предпринимателя в рамках программы IVLP (International Visitor Leadership Program). С этой целью недавно состоялась ее визит в США.

В рамках своей поездки в Америку она получила подробную информацию о бизнес-возможностях в США, преимуществах, предлагаемых женщинам-предпринимателям, а также познакомилась с американской культурой и традициями.

М.Сабзалиева поблагодарила посольство США за поддержку развития женского предпринимательства в Азербайджане.

Кроме того, во время визита азербайджанский предприниматель вместе с другими своими коллегами из 23 стран посетила несколько американских штатов и городов.

Отметим, что программа IVLP, начатая в 1940 году, объединяет ведущих специалистов своей области в развивающихся странах с американскими коллегами путем организации краткосрочных визитов в США, что способствует укреплению связей Америки со странами мира и развитию устойчивых связей.

М.Сабзалиева поблагодарила посольство США за поддержку развития женского предпринимательства в Азербайджане.

Привлекать перспективные кадры

Студенты Национальной академии авиации посетили Институт катализа и неорганической химии

С целью ознакомления с научными работами, проводимыми в области нанотехнологий, группа студентов Национальной авиационной академии Азербайджана посетила лабораторию окисления перекисью водорода с участием углеродных нанокатализаторов Института катализа и неорганической химии Министерства науки и образования.

Ведущий научный сотрудник лаборатории Аскер Гусейнов ознакомил студентов с конструкцией лабораторной пиролитической пилотной синтетической установки, основами метода каталитического химического осаждения углекислого газа, представил образцы синтезированных в лаборатории многослойных углеродных нанотрубок, их электронные SEM и ТЕМ изображения и ответил на многочисленные вопросы студентов.

Затем с участием студентов был проведен эксперимент по синтезу многостенных углеродных нанотрубок из пропана. В заключение студенты и их руководитель поблагодарили доктора философии по физико-математическим наукам Самира Мамедова за интересную и полезную информацию и возможность принять непосредственное участие в эксперименте.

Заведующий лабораторией член-корреспондент НАНА Эльдар Зейналов особо отметил, что тесная связь между университетами и научно-исследовательскими институтами необходима и взаимовыгодна, позволяет студентам приобретать необходимые навыки в проведении научно-исследовательских работ, а институтам привлекать в свои ряды молодые перспективные научные кадры.

This 'forbidden' exoplanet is way too massive for its star

Astronomers have discovered a massive extrasolar planet, or "exoplanet," orbiting an ultracool dwarf star that is way too small to host such a world, challenging scientists' models of how planets and planetary systems are born, according to Space.com. The planet in question, designated LHS 3154 b, is 13 times as massive as Earth, meaning that it has a mass similar to the solar system ice giant Neptune, yet it closely orbits a tiny dwarf star, which is nine times less massive than the sun.

This means the ratio between the Neptune-like world and its parent star - LHS 3154, which is located around 51 light-years away - is 100 times greater than the mass ratio between Earth and the sun, something researchers didn't think was possible. This is the first time a planet with such a great mass has been found around one of the universe's more diminutive stars. "This discovery really drives home the point of just how little we know about the universe," research co-author and Penn State University Verne M. Willaman Professor of Astronomy and Astrophysics, Suvrath Mahadevan, said in a statement. "We wouldn't expect a planet this heavy around such a low-mass star to exist." Stars are formed when vast clouds of gas and dust accumulate overly dense patches that grow until they ultimately col-

lapse under their own gravity. This leaves an infant star surrounded by a disk of leftover material called a "protoplanetary disk."

As that name implies, it is from this leftover disk of material that scientists believe planets eventually emerge. The amount of material left over from the formation of the star sets a limit on how big these potential planets can be.

The team determined that LHS 3154 b has such a heavy planetary core that the planet-forming disk from which it came from would've had to hold a great deal of solid material. In short, it'd have to have more material than current models would predict possible, research coauthor and astronomy graduate student at Penn State Megan Delamer explained.

Thus, the discovery of this particular exoplanet also raises questions about the formation of stars. This is because the ratios of the dust-to-mass and dust-to-gas content of LHS 3154's original protoplanetary disk would have had to be ten times higher than predictions in order to birth a Neptune-like world as massive as LHS 3154 b. "The planet-forming disk around the low-mass star LHS 3154 is not expected to have enough solid mass to make this planet," Mahadevan explained. "But it's out there, so now we need to reexamine our understanding of how planets and stars form."

Mahadevan and colleagues detected the exoplanet LHS 3154 b by using the Habitable Zone Planet Finder (HPF), an astronomical spectrograph at the Hobby-Eberly Telescope at the McDonald Observatory in Texas. HPF is designed to detect exoplanets as they orbit some of the coolest stars in the Milky Way.

The particular focus of the instrument, which Mahadevan actually helped build alongside a team, is on planets neither too close nor too far from their stars to host liquid water, a key requirement of life. These would be planets that sit in the so-called habitable zone around their stars. Such planets are not easy to spot, partly because the habitable zone of cool stars is much closer to those stars than the zone is in our solar system, for instance. This means these worlds are often obscured by light from their relatively small parent stars.

The detection of LHS 3154 b is important for the HPF as it shows the instrument's potential to deliver important exoplanet results, with team member and NASA Sagan Fellow in Astrophysics at Princeton University saying that this result has exceeded all expectations for the instrument.

High tech has failed to improve quality of life globally: Turkish minister

Turkiye's Industry and Technology Ministry said Wednesday that despite historical developments in the high technology field, a high standard of living and welfare is still lacking in many parts of the world, according to Anadolu Agency. The 6th Take Off Startup Summit, where Anadolu is the global communication partner, began on Tuesday in Istanbul and will last two days.

Speaking at the event, Minister of Industry and Technology Mehmet Fatih Kacir said the average life expectancy in most sub-Saharan countries is below 50 years. "Millions of people still cannot access health infrastructure and medicines in case of need," he said, adding, "There is a terrorist threat in many

regions, and wars have not ended."

Kacir said the Take Off Summit included entrepreneurs who work hard to commercialize innovative ideas from around the globe. He said that Turkiye aims to spread its experience in the defense industry to all technology fields and its most important asset is its human resources. He said Turkiye's goal is to have enough competitive capacity in technology for independence. "The locomotive of the country's national technology move has defense technologies to help its fight against terrorism. Turkiye has created an impressive success story in the defense industry," he noted.

Kacir also said that one of the country's most important goals is to create 100 Turcorns, known as unicorns -- startups that are privately owned with a valuation that exceeds \$1 billion -- by 2030.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюрлов

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000